

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Verbeurdverklaring van het voertuig ingeval van vluchtmisdrijf

1. Een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 4 juni 1956 besliste, dat het voertuig betrokken in een vluchtmisdrijf, verbeurd verklaard diende te worden. Op grond van de overweging dat het vluchtmisdrijf bestaat onverschillig of het gepaard ging met een feit dat verwondingen teweegbracht of louter stoffelijke schade voor gevolg had (Verbreking, 11 december 1951, Pas. 1952, I, 184; Verbreking, 20 oktober 1952, Pas. 1953, I, 76), werden sinds dit arrest in het rechtsgebied van het Beroepshof de voertuigen, die eigendom zijn van de vluchtende bestuurders, in beslag genomen en had de rechter over de verbeurdverklaring te beslissen.

De politierechters in het arrondissement Kortrijk hebben ondertussen in de gevallen die hun voorgelegd werden, de teruggave van het voertuig bevolen. Ze spraken de verbeurdverklaring niet uit. De rechtspraak van de correctionele rechtbank, zetelend in graad van beroep, bevestigde deze vonnissen.

Een recente beslissing van het Hof van Beroep te Gent (15 oktober 1956) nam ook deze laatste stelling aan, zonder bijzondere beweegredenen in te roepen, en het ambt van de procureur-generaal blijkt zich tegen dit arrest in verbreking voorzien te hebben, zich steunende op de motieven van het arrest van 4 juni 1956.

Een gevoel van onzekerheid heeft zich van pleiters en rechters meester gemaakt.

2. Het arrest van 4 juni 1956, in kracht van gewijsde getreden, sprak uit als volgt :

Overwegende dat ten aanzien van de verbeurdverklaring van de wagen van verdachte, dient aangestipt dat het misdrijf voorzien bij artikel 2bis van de verkeerswet, een opzettelijk wanbedrijf is : de voorziene straffen zijn correctionele straffen en het bijzonder opzet behelst dat hij, die de vlucht neemt, de wetenschap heeft dat zijn rijtuig een ongeval veroorzaakte of daartoe aanleiding gaf en daarenboven het voornemen heeft niet aanwezig te zij bij de nodige vaststellingen;

Dat daarenboven het aangeslagen autovoertuig Chevrolet niet slechts nuttig was tot de vlucht van verdachte, maar tevens het werktuig uitmaakte waarmee die vlucht metterdaad werd ten uitvoer gelegd, zodat het voorkomt als een voorwerp dat gediend heeft tot het plegen van het vluchtmisdrijf;

Dat verder de verkeerswet dd. 1 augustus 1899, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1924, weliswaar een eigen regeling van de verbeurdverklaring voorziet ten aanzien van de misdrijven tegen de krachtens die wet uitgevaardigde verordeningen, doch dat die regeling beperkt is tot artikel 2 van die wet en geenszins toepasselijk is op het bij artikel 2bis voorzien vluchtmisdrijf, zodat ten aanzien van dit laatste wanbedrijf de algemene regelen van artikelen 42 en 43 van het strafwetboek gelden;

Dat, waar bovendien in onderwerpelijk geval, voormelde wagen eigendom is van de verdachte, de verbeurdverklaring van dit tuig dient uitgesproken te worden.

3. De juridische constructie van deze beslissing, die in overeenstemming blijkt met de wet, is de volgende :

Artikel 42 van het strafwetboek voorziet dat de bijzondere verbeurdverklaring o.m. toepasselijk is op de zaken die gediend hebben om de inbreuk te plegen (artikel 42, 1°, strafwetboek);

De bijzondere verbeurdverklaring nu zal, volgens het voorschrift van artikel 43 strafwetboek, altijd uitgesproken worden voor misdaad en wanbedrijf.

Al de beschikkingen van het eerste boek van het strafwetboek, waarin dus bevat de voorschriften van artikelen 42 en 43, zijn, volgens de bepaling van artikel 100 strafwetboek, toepasselijk op de bijzondere wetten en reglementen, tenzij tegenstrijdige bepalingen (uitgenomen hoofdstuk VII en artikel 85).

De bijzondere verbeurdverklaring is dus toepasselijk op de wet van 1 augustus 1899, aangevuld door deze van 1 augustus 1924, die in artikel 2bis de bepaling nopens het vluchtmisdrijf bevat.

Het vluchtmisdrijf is een wanbedrijf.

De bijzondere verbeurdverklaring zal evenwel toepasselijk zijn indien geen tegenstrijdige bepaling er zich tegen verzet.

4. Een eerste vraag dient dus onderzocht, nl. of de wet van 1899 geen bepaling bevat die de toepassing van artikelen 42 en 43 strafwetboek uitsluit.

Het voornoemde arrest van 4 juni 1956 heeft dit punt aangeraakt waar het verklaart dat deze wet « weliswaar een eigen regeling van de verbeurdverklaring voorziet ten aanzien van de misdrijven tegen de krachtens die wet uitgevaardigde verordeningen,

doch dat die regeling beperkt is tot artikel 2 van die wet en geenszins toepasselijk is op het bij artikel 2bis voorziene vluchtmisdrijf ».

De tekst van huidig artikel 2bis is samengesteld uit twee delen.

Het eerste bevat de tekst van 1899. Hij spreekt over de inbreuken tegen de verordeningen op de politie van het wegverkeer en de straffen die kunnen toegepast worden.

Dan volgen de termen van de wet van 1924, die handelen over de ontzetting uit het recht van een voertuig te besturen en de straffen uitgevaardigd tegen degene die, ondanks de ontzetting, een voertuig besturen, om te besluiten met de alinea die luidt: «Buiten het geval voorzien bij de vorige alinea, is de eerste alinea van artikel 43 van het strafwetboek niet toepasselijk op de misdrijven voorzien bij dit artikel. »

5. Het geval, naar hetwelk wordt verwezen, waarop artikel 43 Strafwetboek van toepassing is, is datgene waarin de bestuurder, spijs de tegen hem uitgesproken ontzetting, een voertuig bestuurd heeft. In dit geval dus kan de rechter de tijdelijke of definitieve verbeurdverklaring van het voertuig uitspreken.

Op de andere misdrijven, voorzien bij artikel 2, is de verbeurdverklaring niet toepasselijk (1).

6. Welke zijn die andere misdrijven ?

Er wordt in dit artikel over geen andere misdrijven gesproken dan deze waarmede de tekst van 1899 aanvangt, nl. de inbreuken op de politie van het wegverkeer en het zijn dus deze die bedoeld worden. Inderdaad maakt de tekst van 1899 een geheel uit met de overige termen van 1924. Deze laatste traden immers slechts in de plaats van het deel van de oude tekst dat gewiel. (Le dernier alinéa de l'article 2 de la loi précitée est remplacé par les dispositions suivantes.)

De termen van artikel 2 in fine betekenen dus: Buiten het geval door de vorige alinea voorzien (inbreuk van een voertuig te besturen ondanks vervallenverklaring), is alinea 1 van artikel 43 strafwetboek (de verplicht verbeurdverklaring) niet toepasselijk op de inbreuken voorzien door huidig artikel (de inbreuken op de reglementen op de politie van het wegverkeer).

7. Zou men nu kunnen beweren dat het misdrijf van artikel 2bis, het vluchtmisdrijf, begrepen is in de inbreuken op de reglementen op de politie van het wegverkeer en dat dus de bijzondere verbeurdverklaring er ook niet toepasselijk zou op zijn ?

Dit is moeilijk aan te nemen. Inderdaad worden de inbreuken op de politie van het wegverkeer in artikel 2 bepaald als: De misdrijven tegen de verordeningen, krachtens deze wet (1899) uitgevaardigd.

Welnu, het vluchtmisdrijf werd niet voorzien door zulke verordening, maar is een bepaling door een wet in het leven geroepen.

8. Op artikel 2bis, zijnde een voorschrift van een bijzondere wet, die geen tegenstrijdige bepalingen voorziet, blijken dus wel de bepalingen van artikelen 42 en 43 strafwetboek toepasselijk te zijn.

9. Nochtans kan men zich afvragen of de wetgever de toepasbaarheid van artikelen 42 en 43 heeft ingezien.

In het «Rapport de la Section centrale de la Chambre» (Doc. Parl. 1923-1924, Ch. des Repr., n° 229, p. 1235, séance 7 juillet 1924) werd over de straf die het misdrijf zou beteugelen, gewag gemaakt

in de volgende termen: «Il importait de châtier sérieusement une telle lâcheté. La loi, dans son article 3 (dat artikel 2bis is geworden), prévoit qu'elle sera punie d'amende ou de prison, et, éventuellement, d'une déchéance du droit de conduire pendant six mois au maximum.» Dit is alles.

Men zou kunnen vermoeden dat het orgaan van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, indien het aan verbeurdverklaring gedacht had, aan de opsomming van de sancties waarmede het de inbreuk «sérieusement» wou bestraft zien, zou toegevoegd hebben dat de verbeurdverklaring uit hoofde van de bepalingen van het algemeen strafrecht automatisch toepasselijk was.

Want men kan niet zeggen dat het punt in het algemeen niet aangeraakt werd. In de bespreking van het ontwerp in de Senaat werd uitdrukkelijk gewag gemaakt van de verbeurdverklaring. Ze werd voorzien voor het geval van het besturen van een voertuig na ontzetting en opgenomen in de tekst van artikel 2.

Het opzet van het ontwerp was «de verzwarende van de straffen die diegenen treffen, die de voorschriften van de wetten en reglementen betreffende de politie van het verkeer overtreden; het invoeren van nieuwe sancties, doelmatiger dan deze die reeds bestaan». (Senaat, zitting 11 juli 1923, P. 1922-1923, 2, p. 1173, vlg.) Werden bedoeld de ontzetting uit het recht een voertuig te besturen, in de eerste plaats, de verbeurdverklaring van het voertuig vervolgens.

Betreffende het vluchtmisdrijf, dat weliswaar in het oorspronkelijk ontwerp niet voorkwam, maar door de commissie van de Senaat eraan werd toegevoegd, werd nooit over een verbeurdverklaring gesproken (2). De Senaat behandelde het ontwerp vóór de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

10. Het grootste deel van de rechtspraak in het algemeen, en dit reeds lang voor de huidige crisis, past de bijzondere verbeurdverklaring niet toe op het huidig vluchtmisdrijf. (A. Rutten, Rev. Dr. pén., octobre 1953, p. 33 vlg.)

11. Een tweede vraag dient anderzijds nog gesteld: is het voertuig betrokken in een vluchtmisdrijf, een zaak die gediend heeft om de inbreuk te plegen ?

12. Voorafgaandelijk moet de opmerking beantwoord worden, waarom men zich niet zou neerleggen bij het besluit getrokken uit het onderzoek van de bepalingen van de wetten van 1899 en 1924, en aannemen dat de verbeurdverklaring van het voertuig toepasselijk is ingeval van vluchtmisdrijf.

De toepassing van de bijzondere verbeurdverklaring zoals bepaald door artikel 43 strafwetboek, is verplichtend in geval van wanbedrijf. Dit spruit voort uit de tekst van de wet zelf. (Zie ook Trousse, Princ. Dr. pén. Nouvelles. Dr. pén., I, vol. I, n° 859, p. 180.) De inbreuk voorzien door artikel 2bis is een wanbedrijf. De rechter heeft dus geen keuze: hij zou verplicht zijn in alle gevallen van vluchtmisdrijf, hoe gering de gevolgen ook zijn, de verbeurdverklaring uit te spreken.

13. Deze maatregel dient onverholven toegejuicht waar men staat tegenover de weerzinwekkende daad van de automobilist die zijn gekwetst slachtoffer, aan zijn lot overgelaten, op de weg achterlaat en de vlucht neemt. In dit geval is de verbeurdverklaring van het voertuig, zelfs indien het een grote waarde vertegenwoordigt, een gerechtvaardigde, doelmatige straf, die

tevens als voorbeeld buitengewoon afschrikkend inwerkt.

Er zijn echter ook andere gevallen en die zijn de talrijkste.

Een automobilist, gekneld tussen twee voertuigen in een gestationeerde rij, rijdt achterwaarts om eruit te geraken en beschadigt licht het voertuig dat achter of voor hem stond. Hij ziet niemand en rijdt weg.

Zou het de bedoeling van de wetgever kunnen geweest zijn het voertuig van een waarde van honderd duizend frank verbeurd te verklaren?

Deze aanzienlijke stoffelijke gevolgen zijn niet in verhouding met het belang van het gepleegde misdrijf.

De rechter, die voor geen andere uitweg staat, zou er toe kunnen gebracht worden geneigd te zijn zijn oordeel te vormen op grond van beweegredenen die tot de vrijspraak van verdachte zouden kunnen leiden, veeleer dan verplicht te zijn de onbillijke verbeurdverklaring uit te spreken.

14. In afwachting echter van de tussenkomst van de wetgever, die in elk geval blijkt nodig te zijn, zoals verder zal aangetoond worden, zal een aandachtig onderzoek van de bestaande rechtsregels een oplossing kunnen voorstellen.

Het misdrijf, voorzien door artikel 2bis van de wet van 1 augustus 1899, artikel 3 van de wet van 1 augustus 1924, vluchtmisdrijf genoemd, bestaat in het niet nakomen van een wettelijke verplichting en is in de grond een verzuim.

15. Het opzet van de wet is te bereiken dat ingeval van aanrijding de bevoegde personen in staat zouden zijn de vaststellingen te doen, nodig of nuttig om de schuld van de betrokkenen te bepalen; zonder dat de wetgever het evenwel uitdrukt, brengt het verzuim van ter plaatse te blijven noodzakelijk ook met zich mee dat de betrokken bestuurder aan de gebeurlijke slachtoffers de hulp niet kan bieden, die de wet verplichtend maakt in artikel 7, 1°, koninklijk besluit van 1 februari 1934, en thans in artikel 4, 2°, koninklijk besluit 8 april 1954.

Uit dien hoofde heeft de weggebruiker, betrokken in een verkeersongeval, de verplichting ter plaatse te blijven.

Het feit van dit niet te doen is gesanctioneerd en maakt het misdrijf uit.

De wetbepaling beteugelt in werkelijkheid verzuimd te hebben te handelen derwijze dat de «nodige bevindingen» konden plaats grijpen.

16. De formulering van het misdrijf is echter technisch slordig geschied; de wetgever heeft in de tekst de wijze, waarop men zich vanzelfsprekend aan het verzuim plichtig maakt, laten doorgaan als ware het de akte van het misdrijf zelf, waar hij zegt: Elke voerder van een rijtuig, die ... de vlucht neemt... wordt gestraft, enz.

De werkelijke verplichting is de nodige bevindingen te laten gebeuren; wanneer men dit niet wil laten doen, kan men meestal niet anders dan ontsnappen («échapper» in de Franse tekst; in de Nederlandse tekst enkel: «niet aanwezig zijn»). Dit ontsnappen wordt «de vlucht nemen» genoemd. Dit is slechts de omstandigheid die de wet voorziet waarin men zich plichtig maakt aan het werkelijk beteugeld verzuim.

17. Het Verbrekingshof besliste dat het vluchtdelict vereist dat de bestuurder aldus gehandeld heeft «om aan de nuttige vaststellingen te ontsnappen». (Verbreking, 13 mei 1952, Pas. I, 584). Het substantieel

bestanddeel van het misdrijf blijkt te zijn het niet nakomen van de verplichting gelegenheid te geven de vaststellingen te laten geschieden. Dit is het werkelijk beteugelde en niet de vlucht op zichzelf. Het stoffelijk bestanddeel kan werkelijk gelijkgesteld worden met het niet handelen, met het verzuim.

Het stoffelijk bestanddeel gaat enkel gepaard met de vlucht; de vlucht moet niet het essentieel bestanddeel geacht worden waaraan dan gekoppeld is, als moreel bestanddeel, het inzicht zich te onttrekken.

Het blijkt dienvolgens dat de werkelijke inbreuk in een verzuim bestaat, een niet-handelen of terzake een niet-gelegenheid geven tot handelen.

18. Een verzuim wordt niet uitgevoerd door gebruik te maken van een zaak, een voorwerp of een tuig; in die zin kan het voertuig niet beschouwd worden als hebbende gediend om het misdrijf te plegen (artikel 42, 1°, strafwetboek).

Het verzuim van de aangifte van een kind, voorzien door artikel 361 Strafwetboek, wordt niet uitgevoerd door middel van iets dat in beslag zal genomen worden.

Het verzuim, in de Franse wetgeving (Constant, Manuel de Dr. pén., 909, 871) van een persoon, die in levensgevaar verkeert, ter hulp te komen wordt niet uitgevoerd door middel van de fiets, bijvoorbeeld, waarmee de verdachte van de plaats van de ramp is weggereden; in het algemeen kan niets «dienen» om een verzuim te plegen.

19. Aldus sprak zich de correctionele rechtbank te Kortrijk, zetelend in graad van beroep, uit, in een vonnis van 22 november 1956.

20. Hoe ook, ten slotte, het geval door het hoogste Hof, gevat door de voorziening tegen het arrest van 15 oktober 1956, zal opgelost worden, een probleem zal blijven bestaan.

Het Hof van Verbreking kan oordelen dat artikelen 42 en 43 toepasselijk zijn op het vluchtmisdrijf. Dan blijven de hoger aangehaalde bezwaren van kracht.

Indien het hoogste Hof beslist dat het voertuig niet kan verbeurd verklaard worden, dan ontglipt aan de rechter een sterk en doeltreffend wapen, waarvan hij zou gebruik maken in de weersinwekkende gevallen.

Het blijkt derhalve nuttig dat de wetgevende macht zou tussenkomen om de verbeurdverklaring toepasselijk te maken, doch facultatief.

21. Bestaan er bezwaren daartegen?

Sinds jaren openbaart zich de onenigheid in de rechtspraak. Sinds jaren bestaan er latente plannen die een meer uitgebreide hervorming van de wetbepalingen van de wet van 1924 voorzien (Rutten, Op. cit., 1953) (3). (Een wetsvoorstel zou ook kortelingen aan de Kamers worden voorgelegd, houdende verzwaaring van de straffen voor vluchtmisdrijf (Van Roye, Code Circ. 1956, p. 228).

Uitgebreide plannen stranden echter meestal: dit is bijna een natuurwet.

Thans is een beperkt probleem weer in al zijn scherpte gesteld. Een zinsnede volstaat om het op te lossen.

22. De bepaling van artikel 2bis voorziet reeds de facultatieve ontzetting uit het recht een voertuig te besturen. Deze luidt: de rechtbanken kunnen bovendien de overtreders van dit artikel vervallen verklaren van het recht een rijtuig te besturen.

Het ware voldoende om de facultatieve verbeurdverklaring te voorzien, aan deze tekst toe te voegen:

«evenals de tijdelijke of definitieve verbeurdverklaring van het voertuig, indien het eigendom is van de dader van de inbreuk» (4).

In deze zin komt het gepast voor dat de Wetgevende Kamers zonder verwijl zouden gevat worden om zich uit te spreken over de volgende eenvoudige tekst.

23. Wet houdende de tijdelijke of definitieve verbeurdverklaring van het voertuig in geval van vluchtmisdrijf.

Enig artikel. Alinea 2 van artikel 2bis van de wet van 1 augustus 1899, artikel 3 van de wet van 1 augustus 1924, wordt vervangen door de volgende bepaling: De rechtbanken kunnen bovendien tegen de daders van de inbreuken op onderhavig artikel, de ontzetting van het recht een voertuig te besturen uitspreken, evenals de tijdelijke of definitieve verbeurdverklaring van het voertuig, indien het eigendom is van de dader van de inbreuk.

Deze wetsbepaling zou een, later door te voeren, meer uitgebreide hervorming niet in de weg staan.

Willy CARSAU,
Rechter in de Rechtbank
van Eerste Aanleg
te Kortrijk.

(1) De tekst van de alinea in fine van artikel 2 «Buiten het geval voorzien bij de vorige alinea» is onjuist. De vorige alinea verklaart dat de rechter, ingeval van tijdelijke verbeurdverklaring, de bergplaats aanduidt, waar het voertuig zal ondergebracht worden. Het is natuurlijk niet deze alinea die bedoeld wordt, maar wel degene die er boven staat en handelt over de inbreuk, ondanks de uitgesproken ontzetting, een voertuig te besturen. In het wetsontwerp volgde

de laatste alinea onmiddellijk hierop. Het is slechts in de laatste zitting, van 17-7-1923, waarop over het wetsontwerp in tweede lezing gestemd werd, dat de Minister tussen de laatste en de voorlaatste alinea, bij amendement, nog een andere inlaste, deze betreffende de aanduiding door de rechter van de bergplaats waarin het voertuig aan de ketting zou worden gelegd. Er werd vergeten de laatste alinea overeenkomstig deze bijvoeging te wijzigen.

(2) Het is pittig op te merken dat het ontwerp in zijn geheel werd aangenomen (uitgenomen de «permis de conduire») met 112 stemmen tegen 3 onthoudingen, deze van le duc d'Ursel, comte de Brouchoven de Bergeyck, chevalier de Ghellinck d'Eiseghem. De duc d'Ursel sprak hun aller mening uit als volgt: L'article 2 de la loi me semble trop sévère pour les excès de vitesse, lesquels sont presque toujours définis par ces règlements inadéquats et trop souvent constatés par des agents peu sérieux. De toenmalige ideeën over snelheid staan ver van de onze. «Certaines brigades de gendarmerie dressent impitoyablement procès-verbal à tous ceux, qui, sur leur estimation, vont à plus de 40 km à l'heure... Ces agents feraient mieux de se tenir dans les agglomérations et y dresser procès-verbal dans le cas où la vitesse dépasserait 15 à 20 km à l'heure.»

(3) Dat deze bepalingen, onder zovele andere, in hun geheel zouden mogen herzien worden, lijdt geen twijfel. Men moet maar denken aan de tijd waarin ze tot stand kwamen, die uitstekend belicht wordt door zekere uitlatingen die men in de verslagen van de zitting van 25-7-1924 (Matin) van de Kamer van Volksvertegenwoordigers terugvindt. «L'honorable M. de Liedekerke», die de voornaamste spreker was om het wetsvoorstel toe te lichten, stelde voor dat de heer Minister zou onderzoeken of het niet beter was dat het verkeer de linkerzijde van de baan zou houden in plaats van de rechterzijde. «Le charretier qui est à la tête de ses chevaux et qui tient sa droite a toujours une tendance à prendre le milieu de la route. De cette façon il encombre celle-ci. Si, au contraire, le véhicule lent tenait toujours sa gauche, le charretier prendrait l'accotement et une grande partie de la route serait libre.» (sic) «De plus, roept hij verder uit, vous n'êtes pas éclairoussés par les véhicules qui vous dépassent. Actuellement le conducteur qui se trouve à la tête de ses chevaux est éclairoussé par les véhicules qui le dépassent et le croisent.»

(4) La confiscation définitive pouvant paraître trop rigoureuse, le juge hésiterait à la prononcer. La confiscation temporaire pourra être proportionnée à la gravité des cas. Elle constituera dans nombre de cas une menace efficace. (Sénat, 11-7-1923, eod. loc.) De voorgestelde tekst is deze gebruikt in artikel 2 van de wet van 1924.

RECHTSTAAL — PROBLEMEN

Een veelheid van vaktermen behoort tot het noodwendige arsenaal van de rechtsbeoefenaar, ook al omdat (de waarheid gebiedt het te erkennen) niet zelden een omhaal van woorden moet dienen om een indruk van gewicht tweeweg te brengen die bij eenvoudiger woordkeurs zou zijn uitgebleven). (Mr S. J. Fockema Andreae, Rechtsgeleerd Handboek, p. IV) (1).

We erkennen het bestaan en de noodzaak van een speciale juristenstijl, van het gewone taalgebruik afwijkend niet alleen door de gebruikte terminologie, maar ook door de omstandigheid, dat daarin zaken geformuleerd moeten worden, die in het normale taalgebruik als «vanzelfsprekendheden» weggelaten worden. (J. A. Meijers, Zin en Onzin in het hedeendaags taalgebruik) (2).

Veel teksten in de zogenaamde rechtstaal opgesteld, blijken duidelijk voor de menigte van in het vak niet ingewijden verloren te zijn. Doorgaans zijn ze alleen verstaanbaar voor dezen die ze hebben opgesteld en soms voor dezen tot wie ze gericht zijn, daar er tengevolge van woordovertoolligheid, dubbelzinnigheid in het woordgebruik en dergelijke, een zulkdanig verlies aan communicatie ontstaat, dat misverstanden en betwistingen in verband met de werkelijke bedoelingen van practicus en wetgever dikwijls kunnen, ja moeten, voorkomen (3).

Zoals in beide bovenstaande uittreksels aanvaard wordt, bestaat de taal der rechtsgelerden — en van om het even welke vakman — voor een zeker procent uit vaktermen; dit zijn termen die in het studiegebied zelf ontstaan zijn en daar alleen gebruikt en verstaan worden, terwijl ze in de algemene taal omzeggens niet voorkomen. Aan de andere kant omvat veruit het grootste procent der zogenaamde vaktaal-termen en wendingen die wel in de algemene taal gebruikt worden en bij het aanwenden van dewelke men zich dan ook moet richten naar de regels en tradities die in de algemene taal van kracht zijn. Dit is vooral waar voor de rechtstaal, daar zij betrekking heeft op alle aspecten van het sociale leven. Er is in de maatschappij geen kring, geen bezigheid, geen omstandigheid, waarop het recht en het gerecht geen vat zouden hebben.

Het kan nu gebeuren dat de vakman in zijn geschriften bepaalde woorden en vormen gebruikt en blijft gebruiken, die bekeken van het standpunt van de algemene taal, verouderd of kortweg fout blijken en dat hij eventuele opmerkingen in dat verband afwijst met de gemakkelijke en niet al te eerlijke bewering, dat dit altijd zo geweest is of, dat er een verschil moet zijn tussen de taal — en dan vooral de schrijftaal — van de practicus en de taal van de rest van de sprekende en schrijvende wereld. «Bij pruiken en statiekleed, evenals bij de toga, passen uitgezochte en ongemene taalvormen,» zegt Prof. De Vooys (4).

Het komt ons voor dat zulke houding ingegeven is door een traditiegetrouwe gemakzucht die niet te verontschuldigen is of, erger nog, door een neiging tot het maken van een indruk van gewicht... «die bij een-

voudiger woordkeus zou zijn uitgebleven», zoals Mr Fockema Andreae het zegt, of met de ietwat scherpe woorden van J. A. Meyers: «men proeft er niet anders uit dan een stumperige gewichtdoenerij, en een aanstellerige minachting voor het plebs en «deszelfs» vulgair taalgebruik» (5).

Eveneens gebeurt het dikwijls dat woorden die gemeen zijn aan de algemene- en de vaktaal — en dus de regels en de traditie van dit algemeen taalgebruik volgen — in de taal der practici gebruikt worden in een betekenis die ze in het normaal taalgebruik niet bezitten of in een vorm die in dit taalgebruik niet bestaat. Dat zulke handelwijze tot verwarring kan leiden hoeft o.i. niet bewezen te worden, vooral met het oog op de verstaanbaarheid door «buitenstaanders» (zie verder).

Dat de juristentaal geen voorbeeld is van perfecte stijl en woordgebruik, kan op het eerste gezicht moeilijk verontschuldigd worden. Doch, al moge dit het geval zijn voor de Noordnederlandse rechtswereld, over dewelke naar wij menen de auteurs Fockema Andreae en Meyers met kennis van zaken schrijven, geldt voor Vlaanderen als verontschuldiging ten eerste het feit dat bij ons de vaktaal op een andere wijze geëvolueerd is en ten tweede dat wij de zekerheid bezitten dat, zich van zijn taalkortkomingen bewust, de Vlaamse rechtsgeleerde ernstige pogingen wil aanwenden ten einde deze kwalen te verhelpen, doch door uiterst ongunstige omstandigheden tegengewerkt wordt.

Inderdaad, waar de Noordnederlanders een zeer lange traditie van het recht in de volkstaal bezitten, leeft de Vlaamse rechtskundige voortdurend in contact met veelal archaisch klinkende of voor het grootste deel in het Frans of slecht vertaald Frans geschreven teksten, waaruit hij geregeld dient te citeren en verliest aldus zijn besef van taal met het gevolg dat hij er uiteindelijk de noodzaak niet meer zal van inzien zijn taal te zuiveren van de barbarismen of fouten tegen de gangbare syntaxis, stijlverwarring en dergelijke, te mijden.

Daarbij komt nog dat bij ons de toekomstige jurist, in verhouding tot zijn latere taak, misschien wel het minst van alle studenten voorbereid is op taalgebeide, om aan de «verderfelijke» invloeden van het slechte voorbeeld het hoofd te bieden. Als enige basis voor zijn taalbeheersing heeft hij de lessen uit de lagere school en de lagere cyclus van het middelbaar onderwijs, waarbij dan komt de veelal literaire cursus moedertaal in het hoger middelbaar onderwijs en de alweer literaire cursus in de kandidatuur. Verder wordt de jurist, buiten misschien enkele uren «terminologie» op de universiteit, aan zijn taalkundig lot overgelaten waardoor hij weldra, aangewezen op zijn dialectische taalkennis, als slachtoffer zal vallen van archaische exploten en slecht vertaalde wetteksten. En denken dat hij al sprekend en schrijvend zijn dagelijks brood moet verdienen! (6).

Zoals de zaken er nu voorstaan, ziet men dat de rechtskundige, hoezeer hij er ook toe bereid is de raadgever te aanhoren van degenen die, al of niet bevoegd, volgens hem de moedertaal beter beheersen, er de moeite of de tijd niet voor over heeft om zich, naast zijn doorgaans drukke en opslorpemde praktijk, grondig te documenteren. Het gevolg hiervan is dat, buiten de lofwaardige pogingen van enkele «eigenaardigen», de Vlaamse rechtstaal in haar ouderwetse vorm, wemeland van foutieve elementen, blijft voortvegeteren in een verschil tussen «achtbaer» en «gemeyn» gebruik, een achttiende eeuw waardig.

Toch verheugt de vaststelling dat er auteurs zijn

die niet in deze toestand willen berusten. Meer en meer, hopen wij, zullen zij ervan doordrongen worden dat de taal, van welke aard zij ook weze en tot welk doel zij ook gebruikt worde, waard is steeds veredeld en verzorgd te worden.

Wij hebben hier niet een esthetisch doel voor ogen, doch zien het probleem uitsluitend praktisch, hetwelk zal blijken uit de twee principes die we vooropzetten en waarvan wij menen dat het belang door niet genoeg mensen kan ingezien worden, alhoewel velen zich er min of meer van bewust zijn doch er niet over nadenken. Vooral in deze tijd van «efficiency» is dit laatste een noodzakelijkheid.

Het eerste begrip dat ten grondslag moet liggen aan onze taalbeoordeling is, dat de taal in een gemeenschap of in de samenleving van het hoogste, van beslissend belang is; dat met de taal, het enige, volmaakte middel waarover wij beschikken om onze gedachten aan elkaar mede te delen, een samenleving bestaat of ten onder gaat. Met de taal ook, zal het individu zich in de samenleving kunnen doen gelden en het is slechts in functie van zijn taalbeheersing dat hij een rol zal spelen in deze gemeenschap. «Or, il est possible de considérer comme certain que le centre de toute la vie sociale humaine, dans ses manifestations normales, est la parole, et d'admettre que, si la parole n'est pas apprise en temps voulu, l'aspect social de l'individu sera totalement atrophie», aldus de cyberneticus Prof. Norbert Wiener, en hij voegt er even verder aan toe: «La parole représente le plus grand intérêt humain et l'accomplissement le plus caractéristique de l'homme» (7).

Een tweede opvatting die we tot de onze zouden moeten maken is, dat de taal, elke taal, zo dicht mogelijk bij de algemene, door de ontwikkelden van een bepaalde taalgemeenschap gesproken taal moet staan en dat dus vooral de schrijftaal, behalve in enkele uiterlijkheden, niet mag verschillen van de beschaafde spreektaal. Dit is iets dat men zowel in de juridische, de administratieve als de handelstaal zou moeten inzien en toepassen. Wat een rompslomp, nutteloos geschrijf en verveling zouden doordoor kunnen vermeden worden!

Waarom zou men niet op een eenvoudige wijze zeggen of schrijven, wat men te zeggen of te schrijven heeft, met gewone woorden met vaste, ondubbelzinnige betekenis? (8) Waarom zou men andere criteria een rol laten spelen dan de beleeftheid, de directheid, de duidelijkheid, de nauwkeurigheid en vooral... de korthed? Waarom moet men zich hullen in een schijn van deftigheid en verhevenheid door het gebruik van «stadhuiswoorden» of dito uitdrukkingen die geen enkel modern mens meer in de mond neemt, en die veel moderne mensen niet eens meer verstaan, alleen omdat men «het altijd zo gedaan heeft» en «dat het nu eenmaal bij het vak hoort»? (9)

Vooral in Vlaanderen lijkt ons een meer positieve en praktische taalopvatting van belang voor de juristen. Bij ons toch is, na een decadenlange uitsluitend Franse, en dus volksvreemde rechtsbedeling, slechts de laatste dertig jaren aan in het Nederlands gevormde juristen de mogelijkheid geboden, de kleine man in zijn eigen taal voor te lichten en te verdedigen. «Sedertdien (1930)», schrijft Mr W. Melis, «is het gerecht in Vlaanderen, althans uitwendig, helemaal vernederlandst» (10).

Alhoewel het waarschijnlijk is dat ook bij ons enkelen zich door een gewild taalhermetisme voor hooggeleerd en verheven boven de massa wensen te doen doorgaan, lijkt het ons toch nuttig dat de belangstellende jurist hier en daar op enkele fouten en

tekortkomingen, die opvallen bij de lectuur van teksten uit vonnissen, arresten en wetten gewezen zou worden, opdat dit hem een hulp zou zijn bij het nastreven van een volmaaktere taalvorm en opdat aldus de twee principes, waarover wij het hiervóór hadden, werkelijkheid zouden worden.

Met zulk doel voor ogen, past het dat we nog even onze «stelregels» formuleren en enkele woorden richten tot dezen die zich nu afkeurend omkeren en in wier gemompel we de klank van het woord «taalpolitie» menen te herkennen.

Eerst de gedachte waarvan we uitgaan: alle mooidoenerij, ingewikkeldheid, holle nietszeggende formules zijn uit den boze. De taal die zonder literaire pretenties geschreven wordt en er alleen moet toe dienen om positieve gedachten over te brengen, moet even positief toegepast worden, met dezelfde strengheid van rede als deze waarmee deze uitgedrukte gedachten opgevat zijn. Verder moet de taal zo dicht mogelijk aanleunen bij de algemene, beschaafde omgangstaal. De duidelijkheid is een van onze voornaamste eisen en gezien de duidelijkheid vermeerderd naargelang het aantal personen die kunnen verstaan wat er geschreven wordt, moet men ernaar streven door zoveel mogelijk mensen (mits natuurlijk het voorbehoud van de graad van ontwikkeling) verstaan te worden; aldus moet het geringste verlies aan communicatie vermeden worden (11).

Aan dezen die vrezen dat we ons als een «taalpolitie» willen doen gelden, weze nog dit gezegd: Wij wensen ons niet te begeven in het kamp der puristen die de «moederlijke» taal van alle vreemde smetten willen zuiveren. Wij willen niet stelselmatig alle vreemde woorden weren, daar wij er ons wel van bewust zijn, dat er in onze taal bastaardwoorden en leenwoorden bestaan, die wij onmogelijk zonder taalverarming door eigen Nederlandse, zogenaamde synoniemen, kunnen vervangen, daar zij de betekenisnuances dragen die de «synoniemen» niet dekken (12). Op gebied van taalzuivering is reeds toegegeven aan heel wat dilettantisme en willekeur, waardoor A zich tot doel stelde B te verplichten tot het spreken en schrijven zoals het aan A beter leek, zonder dat hij zich op enige logische of lexicologische gronden kon steunen en alleen voortging op zijn persoonlijk taalgevoel en zijn min of meer uitgebreide kennis van het algemeen taalgebruik. Nu nog zijn er die zich druk maken over de vraag of men moet zeggen «van morgen af» of «vanaf morgen» en die kwellende twijfel doorstaan bij de keuze tussen «de eerste drie» en «de drie eerste». Dit is taalkwezelarij waarmee niet veel te bereiken is en die meestal gauw door het taalgebruik bij de spraakmakende gemeente achterhaald wordt.

We mogen ons al evenmin laten verleiden tot het slaafs kopiëren van wat er benoorden de Moerdijk geschreven wordt. Dit zou leiden tot het uitschakelen van een aantal algemeen Nederlandse, doch in de eerste plaats Vlaamse woorden, die evenveel reden van bestaan hebben als hun specifiek Noordnederlandse tegenhangers. Het kritiekloos overnemen van Hollandse woorden en uitdrukkingen is niet alleen onnodig, doch ook onnuttig en zelfs schadelijk voor de verspreiding van het Algemeen Beschaafd bij onze Vlaamse mensen. «Wij kunnen ons volk er nooit toe brengen behoorlijk te spreken en te schrijven wanneer we het de indruk geven dat we het een vreemd idioom willen opdringen,» heeft eens een auteur geschreven.

Dus, voor ons geen stelselmatig afschaffen van goed verstaanbare, algemeen Nederlandse termen, ten voordele van de invoering van uitsluitend Hollandse woor-

den en uitdrukkingen. Dit is een vorm van taalpolitie die ons niet ligt. Daar tegenover staat wel dat wij, waar toch gezuiverd wordt, een mea culpa moeten slaan en inzien dat de zogenaamde armoede van ons Nederlands, in werkelijkheid de taalarmoede van de Vlaamse spreker-en-schrijver is, die niet genoeg taalgevoel bezit om gebruik te maken van de mogelijkheden tot woordvorming en woordcombinatie die het Nederlands hem biedt. Daardoor is hij er ook niet toe in staat het juiste woord op de juiste plaats te gebruiken, waarin hij heel wat van de Noordnederland kan leren, daar deze onmiskenbaar, wat taalbeheersing betreft, een grote voorsprong op de Vlaming heeft (13). Wij moeten niet napraten wat in Nederland gehoord wordt, maar evenmin toegeven aan een misplaatst chauvinisme, dat aan de Vlaamse kultuur eerder kwaad dan goed kan doen.

Wat zijn nu, in acht genomen al wat wij hiervoor gezegd hebben, de voornaamste kwalen waaraan de Vlaamse rechtstaal lijdt en wat kunnen we eventueel aanvoeren als middelen om hierin verbetering te brengen?

Zoals we gezien hebben bestaat een vaktaal uit verschillende groepen woorden en uitdrukkingen die men bij nader toezien in de volgende rubrieken kan samenbrengen:

1. Een bepaald procent aan het vak inherente termen en woordcombinaties, waarvan er

a) een gedeelte tot de moedertaal behoren doch niet in de algemene omgangstaal circuleren, alhoewel vele ervan door de grote massa nagenoeg geheel verstaan worden (men denke b.v. aan uitdrukkingen als «in kracht van gewijsde», «aanleg», «verschuiving»).

b) een gedeelte van vreemde oorsprong zijn en dikwijls, samen met het begrip, uit een vreemde taal overgenomen werden of, ten gevolge van een vertaling uit een vreemde taal, overgeleverd blijven zonder dat men er toe overgegaan is er een eigen woord voor in de plaats te zetten. (Hiertoe behoren de vreemde woorden, de bastaardwoorden en de leenwoorden; b.v.: *substituut*, *procureur*, *amnestie*, *kwalificatie*, e.a.)

2. Een bepaald gedeelte taal materiaal dat behoort tot de algemeen gebruikte taalvorm, waarin we onderscheid kunnen maken tussen:

a) taalvormen die volledig in hun algemene betekenis gebruikt worden en dus zonder voorbehoud als algemene omgangstaal kunnen aangezien worden.

b) vormen die voorkomen met een betekenis die van de algemeen geldende min of meer verschillend is; een bijgekomen betekenis dus, die ze door specialisatie in de vaktaal hebben verkregen (vgl. b.v. «boete» in zijn algemene en in zijn speciaal juridische betekenis van «geldsom als straf»; het woord «partij» in zijn juridische en b.v. zijn politieke betekenis; «verzachtend» in de uitdrukking waar het samen gaat met «omstandigheden» en in het algemeen gebruik, «arrest» in zijn juridische en militaire of pedagogische (!) betekenis, enz...).

Met de eerste reeks, de zogenaamde «terminologie», willen we ons hier nog niet bezig houden. Zij vormt meer het voorwerp van een wetenschappelijke en systematische studie en is minder geschikt voor behandeling in een bijdrage als deze. Sommigen hebben er op de gepaste wijze over geschreven (14).

Een meer intens onderzoek van deze stof, ook bij ons, zou er voorzeker toe bijdragen aan de ene kant de onzekerheid op te heffen die in dit verband nog heerst en zou, aan de andere kant, kunnen leiden tot een grotere eenheid tussen de Noordnederlandse en de Vlaamse rechtstaal (15).

Het is dus vooral de tweede soort taal materiaal die

ons hier wil bezighouden, daar de voorlichting op dit gebied uit de aard der zaak meer occasioneel moet zijn en dus beter voor het tijdschrift geschikt.

a) Wat de algemene woordenschat betreft, merken we dat geregeld gezondigd wordt of werd, tegen de regels der taal die daarop van toepassing zijn (zo lezen we b.v. in een juridische uiteenzetting het woord «schof» voor «lade» en, als verleden tijd van «draaien», «droei» (!) en dergelijke w.o. b.v. «miek» voor «maakte»). Woordenboek en spraakkunst kunnen hier, geholpen door gevormd taalgevoel, uitkomst brengen en ook, zoals we reeds zegden, een beter praktisch onderwijs in de moedertaal. Bij dergelijke voorbeelden staan wij dus, algemeen gesproken, voor gevallen van onvoldoende elementaire taalkennis.

b) De vormen die, uit het algemene taalgebied gekomen, ten gevolge van het veelvuldig gebruik in een gespecialiseerde taal een bijkomende betekenisnuance gekregen hebben, o.a. door verschuiving, veruiming of vereniging, moeten beantwoorden aan de eis dat de betekenis die ze bijgekregen hebben of het bijzonder gebruik dat er van gemaakt wordt, zo weinig mogelijk moet verschillen van de algemeen gangbare betekenis of gebruik, of er zelfs niet in het minst mag van afwijken (het is aan te nemen dat het woord «boete» in rechtskringen uitsluitend geldboete gaat betekenen, daar het toch nog zijn inhoud van «goedmaken», «herstellen» behoudt, terwijl de vertaling van «juge du fond» door «rechter ten gronde» onaanvaardbaar is, gezien «ten gronde» betekent «op de grond» (par terre) of zelfs «tot de grond» (bodem) doch niet de betekenis van «over de grond (der zaak)» inhoudt). Hier ook zou een grondiger inzicht in de moedertaal en haar taaleigen de vakman er van weerhouden kritiekloos de traditionele, dikwijls ten gevolge van toevallige slechte vertaling of verkeerd gebruik foutieve woorden en uitdrukkingen, steeds maar te blijven herhalen en overleveren. Ook zou grotere taalvastheid hem de mogelijkheid aan de hand doen om zelf woorden te vormen waar ze niet bestaan. (De term «feitenrechter» als vertaling van «juge du fond» b.v., schijnt ingang te vinden.)

Men ziet, we komen hier zeer dicht bij het terrein van de terminologie en haar problemen. Men zal ons opwerpen dat aan termen zoals «ten gronde» niets mag gewijzigd worden, daar dit anders aanleiding zou geven tot verwarring en ze trouwens door het gebruik «geijkt» zijn. We menen hierop te kunnen antwoorden dat er tot verwarring weinig aanleiding bestaat wanneer men tot de principes der algemeen geldende regels terugkomt en, wat het geijkt zijn van foutieve termen betreft, moge opgemerkt worden dat hier, voor de vaktaal, niet de werkwijze geldt van de algemene omgangstaal, waar men uitgaat van de waarneming van het spraakgebruik dat soms in beginsel foutieve termen bekrachtigt, doch dat het hier gaat om een taal met een uitsluitend praktisch doel, volledig conventioneel, die ook op een conventionele wijze tot een meer volmaakte en efficiënte vorm mag teruggebracht worden, steeds met inachtneming van de op een bepaald ogenblik geldende, algemene norm. Men zou dus op geregelde tijdstippen, zoals dit trouwens ook voor de conventionele spelling het geval is, de vaktaal aan een kritisch onderzoek kunnen onderwerpen, de verouderde of foutief geworden termen doen verdwijnen en door andere vervangen, en zo de gespecialiseerde taal de algemene taal op de voet doen volgen.

Aldus zou ook de rechtstaal een meer levend onderdeel van het Nederlands worden en niet zo vreemd aan het dagelijks idioom. Waarom zou de jurist ook hier niet de volmaaktheid nastreven, zoals hij gewoon is

het te doen in verband met zijn vakkennis zelf. Het zal voorzeker zijn aanzien bij de publieke opinie en het respect vanwege zijn Nederlandse collega's en confraters niet schaden.

* * *

De jurist behulpzaam zijn bij dit streven naar perfectie van zijn taalmiddelen, is het doel van de nota's die wij nu en dan zullen laten verschijnen onder de titel «marginalia», en waarin wij zullen trachten occasioneel te wijzen op fouten en tekortkomingen, zoals wij het hierboven hebben aangewezen en getrouwd aan de principes die wij tot de onze hebben verklaard.

Drs J. LELIARD

(1) Fockema Andreae: Rechtsgeleerd Handwoordenboek, Wolters, 1951.

(2) Meyers, J. A.: Zin en Onzin in het hedendaags taalgebruik, Amsterdam, Van Ditmaer, 1952.

(3) Zie b.v. een titel als «Drillsma, R. L.: De woorden der wet of de wil van de wetgever», Thes. Amsterdam, 1948.

(4) De Vooys C. G. N.: Verzamelde taalkundige opstellen, III (aangehaald bij J. A. Meyers, op. cit., p. 187).

(5) J. A. Meyers: op. cit., p. 188.

(6) Het ware in dit verband te hopen dat de Koninklijke Vlaamse Academie, in haar hervormingsplannen voor de rechtsstudie, een passende plaats zou toekennen aan de vorming van de toekomstige juristen op het gebied van het praktisch gebruik van de moedertaal.

(7) Wiener, Norbert: Cybernétique et société, Parijs, éd. des deux rives (1952), pp. 125-126.

(8) Dit is niets nieuws, tenzij misschien voor Vlaanderen... men denke voor de handelsbriefwisseling b.v. aan het werk van J. Picken (V.S.), Alfred Schirmer (Duitsland), Herbert N. Casson, e.a.

(9) In een poging om de psychologie der administratieve taal te doorgronden zegt, in een ironisch artikelje André Moufflet: «Quand on parle au nom de l'Etat, investi du pouvoir de faire ce qui est interdit au commun des mortels, on ne peut plus s'exprimer comme le commun des mortels lorsque ceux-ci s'occupent de leurs toutes petites affaires privées. Des formules apprêtées, sacrées s'imposent. Ce n'est plus un homme qui écrit, c'est l'Autorité». Vie et Langage, oktober 1956, Parijs, Larousse, p. 471-472.

(10) Taal en Stijl in de Rechtspraktijk. R.W. 24 juni 1951, kol. 1636 (Ik cursiveer).

(11) Norbert Wiener: op. cit., p. 151. «Le premier devoir du législateur ou du juge est de formuler des affirmations claires et non équivoques, afin que non seulement les experts, mais aussi l'homme de la rue, puissent les interpréter d'une façon et d'une seule. La technique d'interprétation des précédents juridiques doit être telle qu'un avocat soit capable non seulement de savoir ce qu'un tribunal a dit, mais encore de prévoir avec une grande probabilité ce que le tribunal dira. Les problèmes du droit participent de la nature de la communication et de la cybernétique en ce sens qu'il s'agit de problèmes qui dépendent du contrôle (command) régulier et répétable de certaines situations critiques». Men merke hier het grote belang op van de op volmaakte wijze gebruikte taal.

(12) Cfr. Prof. Pauwels in Dietse Warande en Belfort, januari 1946, Antwerpen, De Standaard, p. 49: «Thans weten alle taalbeoefenaars dat het onbegonnen werk is te trachten het sierlijk gewaad onzer taal van zulke «smetten» te zuiveren. Integendeel, men erkent algemeen dat een aantal vreemde termen een werkelijke aanwinst betekenen voor onze taal, dat het opnemen van bastaardwoorden beantwoordt aan een noodzakelijkheid». En p. 50: «Het zou volstrekt verkeerd zijn op kunstmatige wijze zulke woorden te willen vervangen door nieuwvormingen, hoe vernuftig ook een of ander filologenbrein ze moge bedenken».

(13) Cf. Prof. Pauwels, op. cit., p. 51 (r. 4 e.v.).

(14) Deze stof vormt het voorwerp van werken als J. I. De Haan: «Rechtskundige Significa en hare toepassing op de begrippen „aansprakelijk, verantwoordelijk, toerekeningsvatbaar” (thes. A'dam, 1916), artikels als dit van Mr A. Lanno over de verbintenissen en de overeenkomst (R.W. 3 juni 1956, p. 1 e.v.); ze wordt mijns inziens eveneens onderzocht door de bestaande commissies die zich met de taal van het recht en de administratie bezig houden: de commissie voor de vertaling in het Nederlands van de bepalingen der grondwet, der wetboeken, der voornaamste geldende wetten en besluiten, waarvan geen officiële Nederlandse tekst werd bekendgemaakt (K.B. 19 september 1923), — de commissie belast met de vertaling in het Nederlands van de bepalingen van de decreten, reglementen en andere gebruikelijke akten van de Kolonie, waarvan een officiële Nederlandse tekst niet bekend gemaakt werd, evenals met de voorbereiding van het opstellen van de officiële Nederlandse teksten waarvan de herziening zich opdringt (K.B. 14 juni 1937), — de terminologische commissie (K.B. 10 augustus 1948) en de Centrale Commissie voor de Nederlandse rechts- en bestuurstaal in België (K.B. 19 januari 1954).

(15) Naast de Beneluxcommissie voor de vergelijkende rechtstudie, ware een commissie voor de eenmaking der rechtstaal tussen Nederland en België van groot nut.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 6 februari 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.
Raadsheer-Verslaggever : M. Moriamé.
Advocaat-Generaal : M. Mahaux.

1. Cassatie in strafzaken. — Verklaring van beroep in cassatie. — Indiening van memorie.
2. Gezag van het gewijsde op de strafvordering.

1. Naar luid van art. 417 Sv. kan de verklaring tot cassatie gedaan worden door de pleitbezorger van de veroordeelde partij.

Het nieuwe artikel 425 van hetzelfde wetboek bepaalt dat de aanleggers hun memoriën en stukken rechtstreeks aan de griffie van het Hof van cassatie kunnen overleggen, maar dat de burgerlijke partij een memorie aldaar alleen kan indienen door de ambtelijke tussenkomst van een advocaat bij het hof van cassatie.

De pleitbezorger en de advocaat bij het hof van cassatie, die een partij vertegenwoordigen, worden geacht te handelen krachtens een regelmatige lastgeving.

2. De in kracht van gewijsde gegane veroordeling van hem, aan wiens schuld een ongeval te wijten is, sluit noodzakelijk de vaststelling in zich van een fout zijnerzijds en van het oorzakelijk verband van deze fout, zowel met het ongeval als met de door de burgerlijke partij geleden lichamelijke letsels.

Spaens en Mij. van het Stedelijk Vervoer van de Brusselse Tramwegen t/ Waneuken.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 mei 1955 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door verweerder Waneuken hieruit afgeleid dat de voorziening door de «Maatschappij van het Stedelijk vervoer van de Brusselse tramwegen» als burgerlijke partij ingesteld, en de tot staving van die voorziening overgelegde memorie de natuurlijke personen niet aanduiden welke de macht hebben in haar naam de rechtsvorderingen in te stellen;

Overwegende dat, naar luid van artikel 417 van het Wetboek van Strafvordering, de verklaring tot verbreking door de pleitbezorger van de veroordeelde partij kan gedaan worden; dat Mr. Evrard, pleitbezorger bij het Hof van beroep te Brussel, in deze hoedanigheid de voorziening namens de veroordeelde partij «Maatschappij van het Stedelijk vervoer van de Brusselse tramwegen» ingediend heeft;

Overwegende dat het nieuw artikel 425 van hetzelfde wetboek bepaalt dat de aanleggers hun memoriën en stukken rechtstreeks aan de griffie van het Hof van Verbreking kunnen overmaken, maar dat de burgerlijke partij nochtans een memorie aldaar alleen door de ambtelijke tussenkomst van een advocaat bij het Hof van Verbreking kan indienen; dat de memorie van de burgerlijke partij, de «Maatschappij van het Stedelijk vervoer van de Brusselse tramwegen», ter griffie van het Hof ingediend is door de ambtelijke tussenkomst van Mr. Simont, Advocaat bij het Hof van Verbreking;

Overwegende dat, vermits de pleitbezorger en de advocaat bij het Hof van Verbreking die een partij

vertegenwoordigen, geacht zijn uit kracht van een regelmatige lastgeving te handelen, dit wil zeggen, ten deze, uit kracht van een lastgeving van de organen der aanleggende vennootschap, deze voorziening wettelijk ingesteld en haar memorie wettelijk ingediend werd;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan aangenomen worden;

Over de voorzieningen van beide aanleggende partijen :

Over het enig middel, schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, de voorafgaande titel bevattende van het wetboek van rechtspleging in strafzaken, 1350, 1351, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 418 en 420 van het Strafwetboek, doordat het Hof van beroep bij het bestreden arrest aan aanleggers hun burgerlijke vorderingen tegen verweerder ontzegd, en hen onder meer tot de in hoger beroep jegens de publieke partij gevallen kosten veroordeeld heeft, om de reden dat voormelde verweerder «aangezien hij geen fout begaan heeft, ...voor de gevolgen van het ongeval niet verantwoordelijk kan worden gesteld», dan wanneer, bij ontstentenis van hoger beroep ingesteld, hetzij door de beklagde, hetzij door het Openbaar Ministerie, de beslissing, waarbij de eerste rechter verweerder strafrechtelijk veroordeelde ter zake van, bij gebrek aan vooruitzicht of aan voorzorg, onvrijwillig de oorzaak van het litigieus ongeval geweest te zijn en aldus, onder meer aan aanlegger, lichamelijke letselen toegebracht te hebben, «erga omnes» in kracht van gewijsde getreden was, en dan wanneer derhalve het Hof van beroep, over de burgerlijke vorderingen uitspraak doende, ten hoogste enkel een eventuele verdeling van de verantwoordelijkheid tussen verweerder en de aanleggende partijen kon gelasten, zulks mits vast te stellen, — wat de bestreden beslissing niet doet — dat gezegde partijen door hun eigen fout mede de schade veroorzaakt hebben waarvan zij herstel vorderen :

Overwegende dat verweerder Waneuken vóór de Correctionele Rechtbank gedagvaard werd ter zake van, bij gebrek aan vooruitzicht of aan voorzorg, doch zonder het inzicht om de persoon van een ander aan te randen, onvrijwillig de oorzaak geweest te zijn van een ongeval, ondergaan door een spoortrein, en van zulke aard dat de personen die er zich in bevonden in gevaar werden gebracht, met de omstandigheid dat uit het ongeval voor verscheidene personen, waaronder aanlegger Spaens, lichamelijke letselen gevolgd zijn;

Overwegende dat de Rechtbank, na vaststelling dat de telastlegging bewezen was, tegen verweerder Waneuken een strafrechtelijke veroordeling velde en, over de burgerlijke vorderingen der aanleggende partijen uitspraak doende, voornoemde verweerder veroordeelde om aan tweede aanlegster een definitieve schadeloosstelling, aan eerste aanlegger een provisionele vergoeding te betalen en een geneeskundige expertise gelastte ter bepaling van de arbeidsongewoonten van laatstgenoemde;

Overwegende dat alleen verweerder Waneuken van deze beslissing in hoger beroep kwam, met verklaring dat hij zijn beroep tot haar burgerlijke bepalingen beperkte;

Overwegende dat, om aan aanleggers hun vordering te ontzeggen en ze tot de in hoger beroep jegens de openbare partij gevallen kosten en tot de kosten der burgerlijke vorderingen in beide instanties te

veroordelen, het beklagd arrest enkel wijst op diverse feitelijke omstandigheden welke tot de botsing geleid hebben, en daaruit af te leiden dat verweerder Waneuken, «aangezien hij geen fout begaan heeft,... voor de gevolgen van het ongeval niet verantwoordelijk kan worden gesteld»;

Overwegende dat, bij ontstentenis van hoger beroep door de beklagde en het Openbaar Ministerie, de op de publieke vordering veroordelende beslissing in kracht van gewijsde getreden was;

Overwegende dat die veroordeling noodzakelijk de vaststelling in zich sloot van een fout in hoofde van verweerder en van het oorzakelijk verband van deze fout, zowel met het ongeval door de spoortrein ondergaan als met de door aanlegger Spaens geleden lichamelijke letselen;

Overwegende dat, waar het aanleggers hun burgerlijke vorderingen tegen verweerder Waneuken ontzegt en hen tot de kosten in hoger beroep jegens de publieke partij veroordeelt, om de reden dat voornoemde verweerder, aangezien hij geen fout begaan heeft, voor de gevolgen van het ongeval niet verantwoordelijk kan worden gesteld, het bestreden arrest het gezag van het gewijsde dat uitgaat van de beslissing, door de rechtbank over de publieke vordering gewezen, schendt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, behalve in zover daarbij het hoger beroepen ontvangen werd;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik;

Veroordeelt verweerder Waneuken tot 4/5 der kosten, terwijl het overblijvende der kosten ten laste van de Staat is.

HOF VAN CASSATIE

1e kamer. — 27 januari 1956.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Belpaire.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat : Mr Delacroix.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Verwijlsinteressen. — Strekking van het K.B. van 15 juni 1953.

Artikel 5 van het K.B. van 15 juni 1953 betreffende de interest van 12 % wegens verwijl in de betaling van de bijdragen en van de bijbetalingen aan de R. M. Z., beperkt die interest niet tot de bijdragen en tot de bijbetalingen, verschuldigd over het tweede kwartaal van het jaar 1953 of over latere kwartalen; uit artikel 11 van dat K.B. volgt slechts dat de rentevoet van 12 % niet op vóór 1 juli 1953 vervallen intresten toepasselijk is.

Met inachtneming van de toestand van de schuldenaren van bijdragen en van bijbetalingen met betrekking tot kwartalen, die aan het tweede kwartaal van 1953 voorafgaan, hebben artikel 9 van het K.B. van 15 juni 1953 en artikel 1 van het K.B. van 15 maart 1954 de R.M.Z. gemachtigd onder bepaalde voorwaarden af te zien van het geheel of van een gedeelte van de bijbetalingen en voor de periode

van 1 juli 1953 tot 31 maart 1954 van de helft van de interest van 12 %.

Een dergelijke afstand mag echter niet door de rechter worden opgelegd.

Daaruit volgt dat door te beslissen dat over de bijdragen, verschuldigd vóór 1 juli 1953, over de welke de R.M.Z. een bijbetaling van 20 % vordert, slechts verwijlsintresten van 5 % verschuldigd blijven tot op de datum van de volledige betaling, het bestreden vonnis de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden.

R.M.Z. t/ Van Ackere en Vandeghinste.

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 oktober 1954 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk;

Over het middel, schending van de artikelen 12 der besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gewijzigd bij artikel 2 der besluitwet van 6 september 1946, 5 en 9 van het Regentsbesluit van 16 januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid, zoals die artikelen gewijzigd werden bij artikelen 1 van het Regentsbesluit van 7 september 1946, 2 en 5 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953, schending van artikel 1 van het koninklijk besluit van 15 maart 1954 tot aanvulling van artikel 9 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953 tot wijziging van het Regentsbesluit van 16 januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid en schending van artikel 97 der Grondwet,

doordat het bestreden vonnis het vonnis a quo heeft bevestigd en geweigerd heeft verweerders te veroordelen om aan aanlegger de nalatigheidsintrest sinds 1 juli 1953 te betalen tegen 12 % per jaar op het beloop der op die datum verschuldigde bijdragen en bijlagen, om reden dat de eerste en tweede alinea's van artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953 zouden een geheel vormen, dat niet mag gesplitst worden en dat, volgens de stelling van aanlegger, verweerders zouden moeten meer betalen dan voorzien bij de wetgeving van vóór 15 juni 1953 ofschoon het besluit van 15 juni 1953 juist een vermindering behelsde,

dan wanneer eensdeels, artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953 het door hem voorziene nieuwe percentage van nalatigheidsintrest vanaf 1 juli 1953 toepasselijk maakt op de bijdragen voor maatschappelijke zekerheid welke niet betaald zijn op de laatste dag der maand volgende op het kwartaal waarvoor zij verschuldigd zijn, evenals op de betreffende bijslagen, dus op de bijdragen en bijslagen verschuldigd voor het eerste kwartaal 1953 welke nog niet betaald waren op 30 april 1953 en dus evenmin op 1 juli 1953,

dan wanneer anderdeels, het koninklijk besluit van 15 maart 1954, dat de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid toelaat onder bepaalde voorwaarden te verzaken aan een deel der hem verschuldigde nalatigheidsintresten, preciseert dat het gaat om de nalatigheidsintrest verschuldigd op de bijdragen en bijslagen in verband met de kwartalen vóór het tweede kwartaal 1953 vanaf 1 juli 1953 tegen de rentevoet van 12 % 's jaars,

en dan wanneer tenslotte de door het bestreden vonnis aangekleefde stelling in feite noodzakelijk moet uitlopen op een bevoordelen van de bijdrageplichtige werkgevers die zouden volharden in hun weigering om de in verband met de kwartalen vóór het tweede kwartaal 1953 verschuldigde bijdragen en bijslagen te betalen aan de Rijksdienst, wat de wetgever klaarblijkelijk niet gewild heeft :

Overwegende dat het bestreden vonnis slechts over de rentevoet van de aan aanlegger verschuldigde verwijsinteressen beslist;

Overwegende, enerzijds, dat artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953, betreffende de interest van 12 ten honderd wegens verwijl in de betaling van de bijdragen en van de bijbetalingen aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, die interest niet beperkt tot de bijdragen en tot de bijbetalingen verschuldigd voor het tweede kwartaal van het jaar 1953 of voor latere kwartalen; dat uit artikel 11 van dat koninklijk besluit slechts volgt dat de rentevoet van 12 ten honderd niet op vóór 1 juli 1953 vervallen interessen toepasselijk is;

Overwegende anderzijds, dat met inachtneming van de toestand van de schuldenaren van bijdragen en van bijbetalingen met betrekking tot kwartalen die het tweede kwartaal van 1953 voorafgaan, artikel 9 van het koninklijk besluit van 15 juni 1953 en artikel 1 van het koninklijk besluit van 15 maart 1954 de Fijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid hebben gemachtigd, onder bepaalde voorwaarden, af te zien van het geheel of van een gedeelte van de bijbetalingen en, voor de periode van 1 juli 1953 tot 31 maart 1954, van de helft van de interest van 12 ten honderd;

Maar overwegende dat dergelijke afstand niet door de rechter mag worden opgelegd;

Waaruit volgt dat, door te beslissen dat voor de bijdragen verschuldigd vóór 1 juli 1953 en voor dewelke aanlegger een bijbetaling van 20 ten honderd vraagt, slechts verwijsinteressen van 5 ten honderd verschuldigd blijven tot op de datum van de volledige betaling, het bestreden vonnis de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Overwegende dat aanlegger vordert dat verweerders zouden worden verwezen « in de kosten van dit geding en van het vernietigd geding »;

Dat die vraag in de hierna bepaalde mate moet worden verworpen om reden, enerzijds, dat de rechtbank, naar welke de zaak zal worden verwezen, alleen behoort uitspraak te doen over de kosten van de aanleg die de verbroken beslissing voorafgaat, en, anderzijds, krachtens artikel 11 van het besluit-wet van 28 december 1944, aanlegger van registratie-, zegel- en griffierechten is vrijgesteld en, derhalve, de door hem overgelegde uitgifte van de bestreden beslissing zonder kosten werd afgeleverd;

Om die redenen,

Verbrekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders tot de kosten van de aanleg in verbreking;

Verwijst de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Brugge, in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 22 november 1956.

Zetel : MM. Vauthier, voorzitter-verslaggever,
Moureau en Coyette.

Auditoraat : M. Dumont.

Advocaten : Mrs. De Meyer, Pierson en Lebeau.

1. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Vorm. — Verzoeker (1).
2. Rechtspleging. — Memorie van wederantwoord (2).
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Middel (2).
4. Burgerlijke en individuele rechten. — Eigendomsrecht. — Onteigening ten algemene nutte (3 tot 6).
5. Gemeenten. — Goederen. — Aankoop (3, 5 en 6).
6. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang. — Verenigingen en syndicaten (3 en 4).
7. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang. — Middel (4).
8. Administratieve akten. — Geldigheid. — Afwending van macht (5).
9. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen. — Advies (6).
10. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen. — Motieven (6).
11. Gemeenten. — Voogdij over de gemeenteoverheden. — Machtiging (6).
12. Gemeenten. — Voogdij over de gemeenteoverheden. — Goedkeuring (6).

1. *Het verzoekschrift is geldig in naam van een vereniging zonder winstoogmerk door een advocaat van Belgische nationaliteit ingeschreven op de tabel van de Orde. Geen enkele bepaling verplicht bovendien de samenstelling van de raad van beheer op te geven, evenmin als de identiteit van de personen die bevoegd zijn om de vereniging in gerechtelijke akten te vertegenwoordigen.*

2. *Het middel dat voor de eerste maal in de memorie van wederantwoord is aangevoerd, is onvankelijk wanneer het slechts kon worden afgeleid uit de stukken waarvan de verzoeker kennis heeft gekregen na de indiening van het verzoekschrift.*

3. *Een vereniging zonder winstoogmerk heeft belang om de vernietiging te bevorderen van de gemeenteraadsbeslissingen alsmede van het koninklijk besluit, die strekken tot onteigening van haar goed. ...Hoewel zij dit goed slechts heeft aangekocht na de beslissingen van de gemeenteraad (impliciete oplossing).*

4. *Echter kan zij tot staving van haar beroep de middelen gesteund op de schending van de rechten van een andere V.Z.W. die haar huurder is, niet aanvoeren.*

Ook wanneer die huurder een werk is waarover zij een geestelijk en hiërarchisch gezag uitoefent.

En ook wanneer haar maatschappelijk doel het oprichten, het onderhouden en het ontwikkelen van dergelijke werken is. Daaraan doet het doel van openbaar nut van deze werken niets af, daar de verenigingen zonder winstoogmerk instellingen van privaats belang zijn die zich niet op de wet kunnen beroepen voor een beperken van de aan de openbare overheden toekomende bevoegdheid, te beslissen over het openbaar nut van een onteigening.

5. *Daar zij het goed heeft aangekocht nadat de gemeente beslist had dit te onteigenen, is de verzoekende V.Z.W. niet gerechtigd, bij gemis van enig ander element, te beweren dat de onteigening geen ander doel had dan haar uit te schakelen.*

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

6. Al is de voogdijhebbende overheid bevoegd om zich uit te spreken over het openbaar nut van een door de gemeente voorgenomen onteigening, echter mag zij haar goedkeuring alleen hechten aan een verrichting waarvan het openbaar nut met zekerheid kan worden vastgesteld.

Dit is het geval niet wanneer de voogdijhebbende overheid twee beslissingen tot onteigenen terzelfdertijd goedkeurt, waarvan de ene het bestaan van de gebouwen, en de andere hun afbraak noodzakelijk impliceert.

...En wanneer de bestendige deputatie het in artikel 76, 4°, van de gemeentewet bedoeld advies niet heeft verstrekt over de tweede beslissing van de gemeenteraad.

V.Z.W. « Evêché de Liège » t/ Gemeente Jupille en Belgische Staat (Minister van Binnenlandse Zaken).

Gezien het op 6 september 1954 ingediende verzoekschrift, waarbij de vereniging zonder winstoochmerk « Evêché de Liège » beroep tot nietigverklaring instelt tegen :

1° het koninklijk besluit van 21 juni 1954, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 8 juli 1954, dat de beslissingen van de gemeenteraad van Jupille van 9 juli 1949 en 22 juni 1953 goedkeurt en de aankoop van het kasteel Fayembois door de gemeente Jupille van openbaar nut verklaart en deze machtigt daartoe tot onteigening over te gaan;

2° voor zoveel als nodig, de hierboven in 1° genoemde beslissingen van de gemeenteraad van Jupille;

.....
Overwegende dat de gemeente Jupille in 1937 met staatssteun een bosdomein van ongeveer 20 hectaren domein Fayembois genoemd, heeft aangekocht om het in een openbaar park te veranderen; dat de gemeenteraad van Jupille bij beslissing van 9 juli 1949 heeft besloten, het kasteel en het park Fayembois van 3 hectaren, 77 aren, die aan het openbaar park palen, aan te kopen; dat de bestendige deputatie van de provinciale raad op 7 november 1949 een gunstig advies heeft uitgebracht, maar dat de koninklijke goedkeuring voorgeschreven door artikel 76, 4°, van de gemeentewet, is geweigerd, zoals blijkt uit een mededeling van het ministerie van Binnenlandse Zaken van 20 mei 1953, omdat de voorgenomen onproductieve uitgave de weinig gunstige financiële toestand van de gemeente zou verzwaren; dat de gemeenteraad bij beslissing van 22 juni 1953 besloot haar aanvraag te vernieuwen onder aanvoering dat zij zich de nodige financiële middelen zou kunnen aanschaffen door de verkoop van kavels als bouwgrond en door een hout-hak; dat het koninklijk besluit van 21 juni 1954 de aankoop van het kasteel Fayembois van openbaar nut verklaart en de gemeente machtigt om daartoe tot onteigening over te gaan;

Overwegende dat verzoekster het kasteel en het park Fayembois heeft aangekocht, volgens een akte opgemaakt door notaris Watelet te Luik op 5 augustus 1953; dat zij zich hierop beroept in haar eis tot vernietiging van de beslissingen van 9 juli 1949 en 22 juni 1953 waarbij de gemeenteraad tot het aankopen van het kasteel en zijn aanhorigheden heeft besloten, alsook van het koninklijk besluit van 21 juni 1954 dat deze beslissingen goedkeurt;

Overwegende dat de tegenpartijen de ontvankelijkheid van het verzoekschrift betwisten omdat het de samenstelling van de raad van beheer niet opgeeft, evenmin als de identiteit van de personen die bevoegd zouden zijn om de vereniging in gerechtelijke akten te vertegenwoordigen;

Overwegende dat het verzoekschrift overeenkomstig artikel 1 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot vaststelling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 5 september 1952, ondertekend is door een advocaat van Belgische nationaliteit ingeschreven op de tabel van de Orde der advocaten; dat de tegenpartijen geen enkel wets- of verordeningvoorschrift tot staving van hun middel inroepen; dat dit middel niet in aanmerking komt;

Overwegende dat de tegenpartijen betogen dat verzoekster niet gerechtigd is om zich tegen de onteigening van het kasteel Fayembois te verzetten omdat zij geen persoonlijk belang heeft, maar optreedt in het belang van een derde persoon, de vereniging zonder winstoochmerk « Stations de plein air liégeois », die zij niet tegenwoordigt noch op geldige wijze kan vertegenwoordigen;

Overwegende dat verzoekster eigenaar is van het kasteel Fayembois en in deze hoedanigheid belang kan hebben om haar goed tegen een eventuele onteigening te verdedigen door de vernietiging van het koninklijk besluit en van de bestreden gemeenteraadsbeslissingen te vorderen; dat er grond is na te gaan of de middelen die zij tot staving van haar eis uiteenzet, ontvankelijk en gegrond zijn;

Overwegende dat verzoekster doet gelden, dat het kasteel Fayembois, dat toen het eigendom van de echtgenoten Mikolagezak was, sedert 1 oktober 1945 aan de vereniging zonder winstoochmerk « Stations de plein air liégeois » verhuurd was, die er later in samenwerking met de vereniging zonder winstoochmerk « Fédération des orphelinats » een openluchtstation voor kinderen had gevestigd; dat verzoekster hieruit afleidt, dat de bestreden beslissingen met machtsverschrijding zijn genomen, omdat voor de onteigening van een goed, dat een vereniging zonder winstoochmerk voor een werk van algemeen belang bestemt, geen wettige verantwoording kan worden gevonden in de door een openbaar bestuur ingeroepen bedoeling om dit goed voor een werk van dezelfde aard te bestemmen; dat verzoekster eveneens uit de feiten afleidt, dat de bestreden beslissingen met machtsafwending zijn genomen omdat de onteigening geen ander doel zou hebben dan het uitschakelen van de katholieke instelling, die het goed sedert 1945 in gebruik heeft;

Overwegende dat het sedert 1945 in het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden georganiseerd openluchtstation het werk is van andere rechtspersonen dan verzoekster; dat verzoekster, die eerst op 5 augustus 1953 eigenaar van het kasteel is geworden, geen enkel rechtstreeks belang in deze organisatie had; dat de vereniging zonder winstoochmerk « Evêché de Liège », al oefent zij, zoals verzoekster betoogt, een geestelijk en hiërarchisch gezag uit over de gezamenlijke katholieke werken van het bisdom, daarom nog geen andere rechtsprerogatieven in de plaats krijgt van de wettelijke prerogatieven, die aan de rechtspersoonlijkheid van de vereniging zonder winstoochmerk « Stations de plein air liégeois » zijn verbonden; dat verzoekster niet gerechtigd is om de erkenning van een recht op te eisen dat eventueel aan de vereniging zonder winstoochmerk « Stations de plein air liégeois » kan toekomen; dat het middel, gesteund op de machtsverschrijding of machtsafwending, waarvan de vereniging zonder winstoochmerk « Stations de plein air liégeois » het slachtoffer zou zijn, niet ontvankelijk is;

Overwegende dat verzoekster, blijkens door haar verstrekte toelichtingen, betoogt dat zij eveneens een rechtstreeks belang heeft om zich tegen de onteigening te verzetten, omdat het eigendom van het kasteel Fayembois voor de verwezenlijking van haar maat-

schappelijk doel noodzakelijk is, welk doel in artikel 3 van haar statuten als volgt wordt omschreven: « De vereniging heeft tot doel op te richten, te onderhouden en te ontwikkelen: 1° alle werken van godsdienstig, zedelijk of intellectueel belang in het bisdom Luik en in Eupen-Malmedy; 2° alle werken die de algemene belangen van de Katholieke Kerk dienen; 3° alle katholieke werken van weldadigheid »; dat verzoekster hieruit afleidt, dat het bezit van het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden dienstig is voor het verwezenlijken van haar maatschappelijk doel omwille van de steun die zij aan de « Stations de plein air liégeois » of aan andere soortgelijke werken verleent; dat aldus het doel van openbaar nut zou bereikt zijn waardoor verzoekster aan de onteigening ontsnapt;

Overwegende dat verenigingen zonder winst oogmerk instellingen van privaat belang zijn, die vrij opgericht worden volgens de voorschriften van de wet van 27 juni 1921; dat zij zich niet op de wet kunnen beroepen voor een beperken van de aan openbare overheden toekomende bevoegdheid, te beslissen over het openbaar nut van een onteigening; dat daaraan niet afdoet dat verzoekster de bedoeling heeft het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden te bestemmen voor werken, waaraan zij door haar eigen wil een doel van openbaar nut verbindt; dat deze omstandigheid het beginsel van het gezag van de bestreden beslissingen niet kan wijzigen; dat het middel niet in aanmerking komt;

Overwegende dat verzoekster aanvoert dat de gemeenteoverheden van Jupille een machtsafwijking zouden hebben begaan door te beslissen het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden aan te kopen met een ander doel dan datgene dat uit hun beslissingen blijkt;

Overwegende dat de gemeente Jupille op 9 juli 1949 tot de betwiste verrichting heeft besloten en sindsdien heeft geijverd om de koninklijke goedkeuring te verkrijgen; dat zij haar aanvraag op 22 juni 1953 heeft vernieuwd; dat verzoekster het kasteel na de gemeenteraadsbeslissingen heeft aangekocht en zich op geen enkele, haar rechtstreeks betreffende handeling beroept om te bewijzen dat de tegenpartijen een machtsafwijking tegen haar zouden hebben begaan sedert zij eigenaar van het kasteel is geworden;

Overwegende dat verzoekster de geldigheid betwist van de machtiging die aan de gemeente is gegeven om het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden door onteigening te verkrijgen omdat het bestreden koninklijk besluit de gemeenteraadsbeslissingen van 9 juli 1949 en 22 juni 1953 goedkeurt, ofschoon zij een verschillend voorwerp hebben, en omdat de beslissing van 22 juni 1953 niet aan de bestendige deputatie van de provinciale raad voor advies is voorgelegd, zoals voorgeschreven is door artikel 76, 4°, van de gemeentewet; dat verzoekster het middel eerst heeft kunnen aanvoeren nadat zij inzage had gekregen van stukken die het auditoraat tijdens het onderzoek van de zaak had overgelegd; dat het middel onvankelijk is;

Overwegende dat de vergelijking van de gemeenteraadsbeslissingen van 9 juli 1949 en 22 juni 1953 aan toont, dat de gemeente in de eerste beslissing heeft doen gelden dat het kasteel tot een rustoord voor ouden van dagen of tot een tehuis voor zwakke kinderen zou kunnen worden verbouwd, terwijl zij in de tweede inriep dat zij bouwgronden langs de avenue Jules Destrée, op 40 meter diepte, zou kunnen verkopen; dat hiervoor echter de afbraak van het kasteel noodzakelijk was;

Overwegende dat het bestreden koninklijk besluit, door beide gemeenteraadsbeslissingen zonder onderscheid goed te keuren, niet toelaat duidelijk uit te

maken met welk doel de gemeente machtiging heeft gekregen om het kasteel Fayembois en zijn aanhorigheden te onteigenen; dat het advies van de bestendige deputatie van 7 november 1949 alleen het verbouwen van de bestaande gebouwen betreft; dat de organisatie van een rustoord voor ouden van dagen of van een tehuis voor zwakke kinderen, gelet op het ontbreken van een advies over de door de gemeenteraadsbeslissing van 22 juni 1953 gewijzigde aanvraag tot machtiging, onvoldoende omschreven is;

Overwegende dat luidens artikel 11 van de Grondwet niemand van zijn eigendom kan worden ontzet dan te algemenen nutte; dat de overheid die het toezicht over de gemeenteraadsbeslissingen uitoefent, al is zij bevoegd om zich uit te spreken over het openbaar nut van een door de gemeente voorgenomen onteigening, toch haar goedkeuring alleen mag hechten aan een verrichting waarvan het openbaar nut met zekerheid kan worden vastgesteld; dat de bestreden beslissing niet aan deze eis voldoet; dat zij met machtsverschrijding is genomen,

Besluit :

Artikel 1. — Het koninklijk besluit van 21 juni 1954 wordt vernietigd.

Artikel 2. — Het beroep wordt verworpen in zover het de vernietiging van de beslissingen van de gemeenteraad van Jupille vordert.

Artikel 3. — Van dit arrest zal een uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Artikel 4. — De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e kamer. — 23 februari 1956.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Axters en De Vreese.

O.M. : M. Van Hauwaert, subst. procureur-generaal.

Advocaten : Mrs. Coene en Van der Ghote.

Hypotheeklening. — De schuldenaar is bevrijd door betaling in handen van de notaris, te wiens kantore bij de hypotheecaire akte van geldlening door partijen domicilie is gekozen.

Het bewijs dat door de schuldeiser aan een notaris opdracht en volmacht is gegeven om het verschuldigde van de schuldenaar in ontvangst te nemen en hem geldige kwijting te verlenen, kan door de schuldenaar worden geleverd door alle middelen rechtens, getuigen en vermoedens inbegrepen, omdat de schuldenaar ten opzichte van die lastgeving een derde is en artikel 1341 B.W. alleen geldt voor de contracterende partijen. De juistheid dezer stelling blijkt ook hieruit, dat de opdracht om andermans schuldveroordeeling te innen en er kwijting van te geven mondeling (art. 1985 B.W.) en zelfs stilzwijgend kan worden gegeven.

Beding bij de akte van hypotheeklening dat « ter uitvoering dezer, partijen domicilie kiezen ten kantore van ondergetekende notaris ». Krachtens dit beding is de schuldenaar verplicht de interesten en de hoofdsom ten kantore van de notaris te betalen.

Wanneer de schuldeiser door zijn gedragingen bij de schuldenaar de schijn heeft gewekt, dat de notaris volmacht had de gelden in zijn naam te ontvan-

gen, is de schuldenaar tegenover de schuldeiser bevrijd door betaling in handen van de notaris.

Derdeyn - Louwagiet t/ De Vos.

Gezien de stukken o.m. het vonnis gewezen tussen partijen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op 16 maart 1953;

Gezien het beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat het bestreden vonnis de vordering tot handlichting van de hypotheek, ingeschreven te Brugge op 26 november 1947, boek 1436, n° 31, afgewezen heeft en de tegenvordering in betaling van de geleende som van 50.000 fr. en van de intresten ingewilligd, niettegenstaande het bewezen is dat appellante op 25 juni 1951 door tussenkomst van de « Banque de la Société générale de Belgique » zowel kapitaal als intresten in handen van wijlen notaris Gabriël Fraeys betaald heeft;

Overwegende dat het ontheffend karakter van deze betaling door de eerste rechter verworpen werd omdat appellante het bewijs niet geleverd heeft dat wijlen notaris Fraeys van geïntimeerde opdracht had gekregen om kapitaal en intresten te innen en er geldig kwijting van te geven;

Overwegende dat de eerste rechter te recht aangenomen heeft dat het bestaan en de draagwijdte van dergelijke lastgeving door appellante mocht bewezen worden door alle rechtsmiddelen, getuigen en vermoedens inbegrepen, omdat zij ten opzichte van deze lastgeving een derde is en art. 1341 Bgl. Wb. alleen geldt voor de contracterende partijen (Verbr. 3 april 1941, Pas. 1941, I-116; Verbr. 11 november 1897, Pas. 1898-I-10; Luik, 28 oktober 1946, R. C. J. B. 1948, 66 en nota p. 77; Luik, 8 mei 1936, Pas. 1937-II-119; — De Page : T. 3 n° 713, p. 678; De Page : T. 5, n° 397 p. 394 noot 2; n° 399 B p. 396; n° 401, A. 2°, p. 398; Planiol et Ripert : T. 11 n° 1453; Colin et Capitant : T. 2 n° 930; Baudry-Lacantinerie : Mandat n° 504; dat deze stelling des te juist blijkt als men bedenkt dat de opdracht om andermans schuldvordering te innen en er kwijting van te geven mondeling (art. 1985 Bgl. Wb.) en zelfs stilzwijgenderwijze kan gegeven worden (Verbr. 8 februari 1945, Pas. 1945-I-111; Verbr. 11 november 1897, Pas. 1898-I-10; Verbr. 2 december 1886, Pas. 1887-I-7; Verbr. 30 december 1886, Pas. 1887-I-39);

Overwegende dat de akte van lening van 5 november 1947 onder n° 10 beschikt dat « tot uitvoering dezer, partijen domicilie kiezen ter studie van den ondergetekenden Notaris »; dat luidens art. 111 Bgl. Wb. de gevolgen van dergelijke woonstverkiezing zijn dat alle buitengerechtelijke en gerechtelijke verrichtingen die het rechtstreeks of onrechtstreeks gevolg van de akte zijn, aldaar moesten geschieden; (De Page : T. 1, n° 334 p. 392);

Overwegende dat het eerste gevolg van een hypotheeklening is, de betaling van de intresten en later op tijd en stond de terugbetaling van het ontleende kapitaal; dat derhalve op grond van voormelde beschikking van de akte, appellante gehouden was de intresten en het kapitaal ter studie van de werkende notaris te betalen; dat deze beschikking van n° 10 van de akte niet strijdig is met alle beschikkingen van n° 4 van dezelfde akte die luidt dat « alle betalingen zullen moeten gedaan worden ter woning van de schuldeiseren of in degene van hun gemachtigden of rechthebbenden »; dat deze beschikking verschillende plaatsen van betaling aanduidt; dat zo er tegenstrijdigheid bestaat tussen de aanduiding van de woning van de

schuldeiseres als plaats van betaling en de woonstverkiezing ter studie van de notaris, deze tegenstrijdigheid verdwijnt met de woning van een gevolmachtigde, wanneer men aanneemt dat geïntimeerde aan de notaris volmacht gegeven had om de gelden in haar naam te ontvangen;

Overwegende dat luidens art. 1157 Bgl. Wb. aan dubbelzinnige beschikkingen de betekenis dient gegeven waarmede zij enig gevolg kunnen hebben en luidens art. 1162 Bgl. Wb. in geval van twijfel ten gunste van appellante, die zich verbonden heeft, dient beslist; maar dat uit de samenvoeging van beide beschikkingen mocht aangenomen worden dat geïntimeerde door de woonstverkiezing ter studie van de notaris te aanvaarden aan hem een stilzwijgend mandaat gegeven had om in haar naam de gelden te ontvangen en er kwijting van te geven (De Page : T. 1, n° 336, p. 394);

Overwegende dat uit deze uitlegging des te juist blijkt dat partijen elkander niet kennen daar bij het verlijden van de akte van lening geïntimeerde niet aanwezig was maar door de klerk van de notaris vertegenwoordigd werd (R.P.D.B., V° Notaire n° 2151), maar vooral omdat partijen zich in feite naar deze uitlegging van de akte gedragen hebben; dat appellante twee stroken van kennisgeving van debet van overschrijving van de intresten op 6 mei en 7 november 1950 op de post-checkrekening van notaris Fraeys overlegt en geïntimeerde niet bewijst, noch zelfs voorhoudt tegen deze betalingen aan de notaris bij appellante geprotesteerd te hebben, zodat zij door haar stilzwijgen in de gegeven omstandigheden appellante in de mening heeft gelaten dat de notaris volmacht had de gelden in haar naam te ontvangen; dat geïntimeerde derhalve verantwoordelijk is voor de vergissing van appellante, indien er vergissing geweest is (Verbr. 11 april 1929, Pas. 1929-I-154; Gent, 25 juni 1932, J. C. F. 193 : 316; Gent, 15 april 1919, Pas. 1919-II-56; Gent, 21 mei 1912, Pas. 1912-II-190; De Page : T. 5 n° 448 p. 439; Planiol et Ripert : T. II n° 1500; Colin et Capitant : T. 2 n° 946, 2°; Baudry-Lacantinerie : Mandat n° 780);

Om die redenen,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend; ontvangt het beroep; verklaart het gegrond; dienvolgens doet, wat de tegenwoordige partijen betreft, het bestreden vonnis te niet en opnieuw wijzend : verklaart de oorspronkelijke vordering tegen geïntimeerde gegrond en de tegenvordering van geïntimeerde ongegrond en wijst ze af;

Beveelt aan geïntimeerde handlichting te verlenen van de inschrijving op het Kantoor van de Hypotheken te Brugge genomen op 26 november 1947 in boek 1436 n° 31 op : 1) een huis met afhankelijkheden en erf, staande en gelegen te Blankenberge, aan de Noordzijde der Vissersstraat getekend n° 6, bekend bij Kadaster Sectie A nummer 107, oppervlakte groot één are, 12 centiarens;

2) een huis met afhankelijkheden en medegaande erf, staande en gelegen te Blankenberge, aan de Westzijde van de Slachthuisstraat (thans Ontmijnersstraat getekend n° 67 (thans n° 61) bekend bij Kadaster Sectie C, n° 231 H/2 en 231 I/2 en 231/A voor ene gezamenlijke oppervlakte van 477 vierkante meter, 90 vierkante decimeter.

Zegt dat bij gebreke deze handlichting te verlenen binnen de acht dagen na betekening van onderhavig arrest, de heer Hypotheekbewaarder te Brugge zal gehouden zijn tot de doorhaling van gezegde inschrijving

over te gaan op enkel vertoon van de expeditie van dit arrest.

Veroordeelt geïntimeerde tot een derde van de kosten van eerste aanleg en tot alle kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 11 februari 1956.

Voorzitter: M. Bossaert.

Raadsheren: M.M. Verougstraete en Axters.

Advocaat-Generaal: M. Matthys.

Advocaten: Mrs. De Ketelaere en Dinnewets.

Erfrecht. — Schending van het wettelijk erfdeel. — Bewijs van vermomde schenkingen. — Persoonlijke aard van de vordering tot inkorting. — Keuze van de met de vereffening en deling belaste notaris.

De rechthebbenden op een wettelijk erfdeel zijn niet de rechtsopvolgers van de erflater, wanneer zij dit erfdeel verdedigen tegen de overdadige schenkingen en legaten van hun rechtsvoorganger.

Het bewijs van de schenkingen, vooral van vermomde schenkingen of schenkingen van hand tot hand, mag door alle middelen rechtens geleverd worden.

De vordering tot inkorting van de beschikkingen onder levenden voor ieder rechthebbende op een wettelijk erfdeel is een persoonlijke vordering; hij mag deze inkorting slechts vorderen voor zijn eigen aandeel in de nalatenschap en niet voor het aandeel van zijn medegerechtigden; de rechthebbende kan immers na het overlijden van de erflater van zijn wettelijk erfdeel afstand doen.

Ofschoon de rechter in beginsel vrij is in de keuze van de notaris voor de bewerkingen van vereffening en deling, is het niettemin gebruikelijk de notaris te benoemen, die voorgesteld wordt door de partijen, die de grootste belangen in de nalatenschap vertegenwoordigen; alleen om uitzonderlijk ernstige redenen bestaat er aanleiding van dit gebruik af te wijken.

Staelens t/ Bultinck en cs.

Overwegende dat geïntimeerde sub numeris 3°, hoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger heeft gesteld;

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op 20 augustus 1954;

Gezien het beroep tijdig en regelmatig ingesteld;

Overwegende dat appellante slechts drie grieven aanrekent, te weten: dat de verkoop van de twee huizen op 19 april 1948 door decujus aan haar als een vermomde schenking werd beschouwd; dat de vermindering van deze schenking, evenals van de schenking bij huwelijkscontract van 10 mei 1948 ook in het voordeel van de verstekmakende geïntimeerde Louis Bultinck werd bevolen; en ten slotte dat de notaris van geïntimeerden als werkende notaris voor de bewerkingen van vereffening en verdeling aangesteld werd;

Overwegende dat appellante aanvoert dat het vermoeden van schenking ontleend aan de verklaring van decujus in zijn huwelijkscontract, slechts 75.000 frank in gereed geld te bezitten, waar hij drie weken te voren van appellante de verkoopprijs van de huizen, bedragende 200.000 frank ontvangen had, voor andere verklaring onvatbaar is, dan deze door de eerste rechter weerhouden; dat men met evenveel reden kan aannemen dat decujus in het huwelijkscontract niet het juiste bedrag van zijn geldelijk bezit aangegeven heeft ofwel dat hij met deze gelden schulden betaald heeft;

Overwegende dat in de veronderstelling dat decujus 125.000 frank, afkomstig van de verkoopprijs van de huizen bij het huwelijkscontract verzwegen heeft, hij niettemin in het bezit van dit bedrag moest geweest zijn, wanneer hij een drietal weken later met appellante in het huwelijk trad; dat decujus op 27 juli 1952 overleden is en tijdens zijn vier huwelijksjaren met appellante dit bedrag voor zijn onderhoud niet verbruikt kan hebben; dat immers uit de inventaris van 27 augustus 1952 blijkt dat hij het sterfhuis, dat aan geïntimeerde Helena Bultinck toebehoort, kosteloos bewoonde; dat hij eigenaar was van een herberg waarvan de huur 6.000 frank per jaar bedroeg en van een perceel bouwgrond met oorlogsruijnes verhuurd voor 100 frank per jaar; dat luidens akte van vereffening en verdeling van 11 november 1947, na de dood van zijn eerste vrouw decujus van zijn dochter Helena een opleg van 189.306,40 frank ontvangen had; dat appellante harerzijds de huur genoot van de twee huizen, alsmede de huur van een huis door haar aangekocht bij akte van 3 augustus 1945 en de interesten van een hypothecaire lening van 100.000 frank, toegestaan op 18 mei 1946; dat appellante daarenboven getuigenschappen voorlegt waaruit moet blijken dat zij voor de bekleding van de door haar vroeger met haar eerste man uitgebate hofstede in 1946 de prijs van 150.000 frank ontvangen heeft en voor een deel van de veestapel 47.500 frank; dat zij tengevolge van het dodelijk ongeval aan haar eerste echtgenoot overkomen op 30 mei 1945 van de verzekering 10.000 frank ontvangen heeft; dat van de ter gelegenheid van de muntsanering voor 348.900 frank in de Bank van Brussel gedeponeerde bankbiljetten, aan appellante voor en tijdens haar huwelijk met decujus 143.360,20 frank uitbetaald en 108.439 frank belastingen betaald werden; dat appellante voorhoudt nog vier gemeten land uit te baten en bevestigt zeer zuinig geleefd te hebben; dat appellante niettemin op 27 augustus 1952 aan de notaris verklaard heeft dat er in het sterfhuis geen geld aanwezig was; dat zij ook niet zegt waarin het geld van decujus en van haar zelf zou belegd geweest zijn;

Overwegende dat men hieruit mag afleiden dat de verkoopprijs van 200.000 frank nooit in handen van decujus gekomen is, omdat, zoals geïntimeerden voorhouden de verkoop van de twee huizen een vermomde gift uitmaakt;

Overwegende dat appellante aan de afwezigheid van meerdere kontanten tijdens het huwelijkscontract en aan de volstreckte afwezigheid van enig geld in het sterfhuis een andere verklaring geeft, volledig in strijd met de voorgaande, waaruit blijkt dat hare eerste verklaring een loutere veronderstelling is; dat namelijk decujus met het opgeld van zijn dochter en met de verkoopprijs van de betwiste huizen, schulden zou betaald hebben en wel voor 314.306,40 frank, vermits hij van het opgeld en van de verkoopprijs, op 10 mei 1948 nog slechts 75.000 frank overhield; dat hij zelfs nooit de prijs van de huizen in speciën zou

ontvangen hebben om reden dat deze prijs geheel of ten dele betaald werd bij vergelijking met schulden die hij bij appellante gemaakt had; dat appellante hem immers in de loop van de jaren 1946, 1947 en 1948 verschillende sommen geleend zou hebben voor zijn handel en andere uitgaven;

Overwegende dat appellante niet in staat is van deze betalingen enig bewijs over te leggen; dat de geschreven schuldbekentenissen jegens haar na de verrekening met de verkoopprijs zouden vernietigd zijn geworden; dat deze uitleg toch alleen maar kan gelden voor een bedrag dat met de verkoopprijs overeenstemt, maar dat er toch kwijtschrijven zouden moeten bestaan voor de 114.306,40 frank die deze verkoopprijs overtreffen, hetgeen nochtans niet het geval is;

Overwegende dat bovendien uit de notariële akte van 16 november 1931 blijkt dat decujus zijn handelsonderneming aan geïntimeerde Edmond Bultinck overgedragen heeft voor de prijs van 125.000 frank; dat een uittreksel uit het Handelsregister bewijst dat deze laatste nog altijd deze handel voortzet; dat de vraag rijst welke handel decujus wel zou gedreven hebben in de jaren 1946, 1947 en 1948 op de ouderdom van twee, drie en vier en zeventig jaar, want decujus werd geboren op 3 april 1874; dat de bewering van appellante dat ze geld geleend heeft aan decujus ten behoeve van zijn handel met de waarheid niet strookt;

Overwegende dat, indien zou kunnen aangenomen worden dat na de voorgewende vernietiging van de schuldbekentenissen van decujus, appellante niet meer in staat is met alle nauwkeurigheid te zeggen op welk tijdstip en hoeveel zij telkenmale aan decujus geleend heeft, zij zich toch zou moeten herinneren wat het gezamenlijk bedrag van deze leningen geweest is, gezien er tijdens de verkoop van de huizen een verrekking geschiedde; maar dat ze zelfs niet in staat is deze inlichting te verstrekken;

Overwegende dat de verklaring van decujus in het huwelijkscontract, de afwezigheid van enig geld ten sterfhuize, de levensomstandigheden van het betrokken echtpaar, het gebrek aan bewijs en de tegenstrijdigheden en onwaarschijnlijkheden in de verklaringen van appellante een afdoende vermoeden wekken dat bij de verkoop van 19 april 1948 de prijs nooit betaald werd; dat het strikt genomen overbodig was de andere omstandigheden na te gaan en namelijk te onderzoeken of appellante de middelen bezat om de verkoopprijs te betalen;

Overwegende dat de rechthebbenden op een wettelijk erfdeel niet de rechtsopvolgers van de erflater zijn, wanneer zij dit erfdeel verdedigen tegen de overdadige schenkingen en legaten van hun rechtsvoorganger; dat het bewijs van de schenkingen vooral van vermomde schenkingen of schenkingen uit ter hand met alle rechtsmiddelen mag geleverd worden; (Verbr. 25 juni 1891, Pas. 1891, I, 195; Verbr. 3 april 1941, Pas. 1941, I, 116)

Overwegende dat de vordering tot vermindering van de beschikkingen onder levenden voor ieder rechthebbende op een wettelijk erfdeel, een persoonlijke vordering is; dat hij deze vermindering slechts vragen mag voor zijn eigen aandeel in de nalatenschap en niet voor het aandeel van zijn medegerechtigden; dat immers de rechthebbende na het overlijden van de erflater aan zijn wettelijk erfdeel kan verzaken; dat het verstek van Louis Bultinck in de onderhavige zaak, weliswaar niet kan verklaard worden als een vrijwillige afstand van zijn wettelijk erfdeel, gezien bij gebrek aan gekende woonplaats geen enkele akte van de rechtspleging hem bereikt heeft, maar dat

deze omstandigheid evenmin bewijst dat hij aan zijn wettelijk erfdeel houdt;

Overwegende dat, zoals het bestreden vonnis zegt, alleen de bewerkingen van vereffening en verdeling zullen uitmaken of er aanleiding bestaat de beschikkingen onder levenden van decujus ten voordele van appellante te verminderen zoals door artt. 920 en 1098 B.W. voorgeschreven;

Overwegende dat, zo in beginsel de rechter vrij de notaris kiest voor de bewerkingen van vereffening en verdeling het niettemin gebruikelijk is, die notaris aan te stellen, voorgesteld door de partijen die in de nalatenschap de grootste belangen vertegenwoordigen; dat er alleen aanleiding bestaat van dit gebruik af te wijken om uitzonderlijk ernstige redenen; dat appellante toegeeft dat geïntimeerden in de nalatenschap grotere belangen hebben dan zij zelf; dat de beschouwing dat de aangestelde notaris, de gewone notaris van de familie Bultinck is, niet volstaat om hem te wantrouwen;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere en meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend; verleent verstek tegen de derde geïntimeerde bij niet verschijning; ontvangt het beroep; verklaart het ten dele gegrond; dienvolgens het bestreden vonnis aanvullend, zegt voor recht dat de gebeurlijke vermindering van de beschikkingen onder levenden van decujus ten voordele van appellante slechts het aandeel in de nalatenschap van de oorspronkelijke aanleggers zal betreffen;

Bevestigt voor het overige het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellante in de 4/5 en de oorspronkelijke aanleggers in 1/5 van de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 20 december 1956.

Voorzitter : M. De Preter.

Rechters : M.M. Bossijns en Ceulemans.

Openbaar Ministerie : M. De Smedt.

Verkorting termijn tot herhuwen. — Viduitstermijn.
— Beperkte betekenis van artikel 1, alinea 4, van de wet van 30 juni 1956. — Morele onmogelijkheid tot hereniging van de echtelieden in geval van scheiding : noodzakelijkheid van een rechterlijke machtiging om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben.

Indien, na echtscheiding, verkorting gevraagd wordt van de viduitstermijn, voorzien door artikel 228 B. W. en de aanvraagster zich beroept op de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben, hoeft zij te bewijzen dat zij rechterlijk gemachtigd werd om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben. In strijd met de nogal verspreide opvatting dat het proces-verbaal van niet-verzoening, bedoeld door artikel 239 B. W., met hoger bedoelde rechterlijke machtiging zou dienen gelijkgesteld, is het, blijkens de voorbereidende werken van de wet van 30 juni 1956, niet mogelijk aan artikel 1, alinea 4, dezer wet een dusdanige extensieve betekenis toe te schrijven.

Dame D. S. t/ H. L.

Advies van het Openbaar Ministerie

Door aanlegster wordt de verkorting gevraagd van de termijn van drie honderd dagen sedert de ontbinding van haar vorig huwelijk, ten einde zonder uitstel een nieuw huwelijk te kunnen sluiten.

Hiertoe steunt zij op het nieuw artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de wet van 30 juni 1956, waarbij ondermeer bepaald wordt dat deze termijn van 300 dagen kan opgeheven worden, indien tussen de echtgenoten een onmogelijkheid om gemeenschap te hebben ten minste 300 dagen heeft geduurd, de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben in bepaalde omstandigheden, met de physische onmogelijkheid kunnende gelijk gesteld worden.

Artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat deze morele onmogelijkheid het gevolg zou zijn van het feit « dat de vrouw, in de loop van de echtscheidingsprocedure die tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, of van de procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed die hangende was bij het overlijden van de man, rechterlijk gemachtigd is geweest een afzonderlijke verblijfplaats te hebben », tenzij zou vaststaan dat beide echtgenoten feitelijk herenigd zijn geweest.

Door aanlegster wordt vooropgesteld, dat met deze rechterlijke machtiging om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, dient te worden gelijk gesteld het proces-verbaal van niet-verzoening terloops de echtscheidingsprocedure verleend.

Hetzelfde standpunt werd vooropgezet in een studie in het Rechtskundig Weekblad verschenen, studie welke terloops de debatten werd aangehaald. (R. Jacobs, Termijnen van Hertrouw, Rechtskundig Weekblad, 23 september 1956, blz. 58 en volgende).

Deze thesis kan echter niet aanvaard worden, en stemt niet overeen met de inzichten van de wetgever.

* * *

Het wetsontwerp n° 14 op 12 mei 1954 door Mevrouw Ciselet in de Senaat neergelegd, had voor doel, in bepaalde gevallen, een weduwe of een gescheiden vrouw de mogelijkheid te geven om te hertrouwen, door de termijn van weduwstaat niet meer bij de ontbinding van het huwelijk te laten ingaan, maar wel bij de feitelijke scheiding der echtgenoten.

Weliswaar was aanvankelijk het inzicht van Mevrouw Ciselet, als vertrekpunt van deze feitelijke scheiding in aanmerking te laten nemen, zowel de rechterlijke machtiging terloops de echtscheidingsprocedure aan de vrouw verleend om een afzonderlijke woonst te betrekken, als het proces-verbaal van niet-verzoening tijdens de rechtspleging opgesteld.

Zulks blijkt uitdrukkelijk uit de bewoordingen van de toelichting welke Mevrouw Ciselet op 12 mei 1954 ter staving van haar wetsvoorstel, aan de Senaat verschaftte.

Na te hebben aangehaald dat, « volgens de regels van de logica, het vertrekpunt van de termijn van weduwstaat met de feitelijke scheiding van de echtgenoten moet samenvallen », onderzoekt spreekster hoe dat tijdstip moet worden bepaald.

« Ingeval van echtscheiding (of van scheiding van tafel en bed) zou die zorg kunnen opgedragen worden aan de rechter die over de vordering uitspraak heeft te doen; deze magistraat, die op de hoogte is van al de aangelegenheden van de ontbonden echt, zou zo voorzichtig zijn de datum van de scheiding niet te doen vallen vóór het tijdstip waarop zij een zekerheid geworden is.

» Het gebruik van dit middel zou trouwens niet » nodig zijn wanneer voldoende tijd zou verlopen » sedert de aan de echtscheiding voorafgegane rechtelijke scheiding. Men weet dat reeds bij de aanvang » van de rechtspleging de echtgenoten van de voor » zitter der rechtbank verlof kunnen verkrijgen om » apart te wonen. Dit verlof, dat aan de erom ver » zoekende pleiters nooit geweigerd wordt, stuit de » plicht tot samenwoning en wettigt bij voorbaat de » scheiding die bij de uitspraak van de echtscheiding » definitief zal worden.

» Zij bewijst dus de feitelijke ontbinding van de » echtverbintenis en van dat tijdstip af trouwens » houdt ons positief recht er rekening mede. Krachtens » artikel 313, 2° alinea, van het Burgerlijk Wetboek, » wordt het vermoeden van vaderschap van de man » dan sterk verzwakt of, om het beter te zeggen, » komt het practisch op niets neer, vermits hij, om de » wettigheid van het bij zijn vrouw verwekt kind te » ontkennen, nog slechts een eenvoudige verklaring » vóór het gerecht af te leggen heeft, zonder te moe » ten bewijzen dat hij niet de vader is, en dat intege » deel de vrouw moet bewijzen, indien zij zulks be » weert, dat er betrekkingen zijn geweest tussen de » echtgenoten : d.i. de z.g. afdoende ontkenning » (Belgische Senaat, Buitengewone Zitting 1954, Vergadering van 12 mei 1954, Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 228, 296, 297 en 313 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de termijn van weduwstaat, Toelichting, Kapittel IV).

Na aldus te hebben vastgesteld dat, in dit geval de echtgenoten nog slechts beschouwd worden als twee vreemdelingen tussen wie alle geslachtsbetrekkingen normaal hebben opgehouden, gaat spreekster verder in haar beschouwingen, waar zij verklaart dat met het hogervermeld bevel van de Voorzitter van de Rechtbank verlof verlenend om afzonderlijk te wonen, dient gelijk te worden gesteld, het vaststellen van de mislukking van de poging tot verzoening :

« Doch, — aldus Mevrouw Ciselet — bedoelde be » schikking is niet de enige akte van de rechtspleging » die de scheiding van de echtgenoten bewijst. Dezelfde » betekenis kan gehecht worden aan het mislukken » van de poging tot verzoening, voorzien bij de arti » kelen 239 of 281 tot 284 van het Burgerlijk Wetboek. » Deze poging brengt principieel de beide echtgenoten » bijeen, aan wie de rechter zodanige bedenkingen » voorhoudt als hij geschikt oordeelt om een verzoene » ning te bewerken. Slaagt hij daarin, dan wordt de » vordering tot echtscheiding niet vervolgd. Slaagt hij » daarin niet en verklaart de eiser zijn vordering » voort te zetten, dan maakt het proces-verbaal van » verschijning daarvan melding, waardoor aldus de » onenigheid blijkt van de echtgenoten en hun wil of » alleszins de wil van een van hen om te scheiden. » Het is dus met reden dat de rechtspraak tot uitleg » ging van artikel 313, 2° alinea, deze akte gelijkstelt » met de beschikking tot gescheiden verblijfplaats, » alleen bij de tekst voorzien, en eveneens in dat geval » de afdoende ontkenning van de wettigheid van kind » toelaat. (Zie Dinant, 9 februari 1928, Pas. 1928, III, » 213; Luik, 12 november 1937, Pas. 1938, II, 107; » Brussel, 29 maart 1939, Pas. 1939, II, 117; 22 april, » Pas. 1942, II, 50).

» Dit is ook de reden waarom wij voorstellen die » verschijning, naast de beschikking tot gescheiden » verblijf (die slechts genomen wordt wanneer één der » pleiters erom verzoekt), als vertrekpunt van de » termijn van weduwstaat te nemen.

De inzichten van Mevrouw Ciselet waren derhalve

ondubbeltzinnig. De oorspronkelijk door haar voorgestelde tekst was dan ook buitengewoon breed :

« Aan artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek worden drie alinea's toegevoegd luidend als volgt :

» Deze termijn gaat evenwel in bij de scheiding van » de echtgenoten, wanneer deze van vroegere datum » is dan de ontbinding van het huwelijk » (idem).

(De twee volgende alinea's komen hier niet in aanmerking.)

* * *

Minder toegevend, en veel voorzichtiger, was echter het verslag door de heer Chot, op 6 juli 1955, bij de bespreking van het wetsvoorstel Ciselet, in de Senaat neergelegd en verdedigd.

Na vooreerst te hebben opgemerkt dat de oorspronkelijke tekst van Mevrouw Ciselet door talrijke amendementen van de Senaatscommissie omgewerkt was, geworden, verduidelijkte de heer Chot als volgt zijn besluiten :

« Hoewel de beginselen die in het voorstel waren » neergelegd, behouden blijven, heeft de definitieve » tekst toch getracht de werkelijkheid dichter te » benaderen door de mogelijkheid om de termijn van » weduwstaat te verkorten, tot buitengewone en wel » bepaalde gevallen te beperken.

» Aldus bepaalt artikel 1 van de aangenomen tekst, » wat verstaan wordt onder scheiding der echtgenoten, » en welke de gevallen zijn van fysieke zowel als van » morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben. » (Senaat, Gewone Zitting 1954-1955, Parlementaire Bescheiden, verslag n° 310 van 6 juli 1955).

Deze beperking waarvan de verslaggever gewaagt, » tot buitengewone en wel bepaalde gevallen » vindt haar verwezenlijking in de door de Senaatscommissie aangenomen tekst.

Het is deze tekst welke, ongewijzigd, in het nieuw artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek voorkomt, en die uitdrukkelijk als voorwaarde stelt dat er een machtiging zou zijn verleend geworden om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben, wat niet voorzien was in de oorspronkelijke tekst van Mevrouw Ciselet.

Het is niet van belang ontbloomt te onderstrepen dat de door de Commissie voorgedragen tekst, op twee ontzettingen na, door de aanwezige leden eenparig aangenomen werd, en dat het verslag van de heer Chot in de Senaat eenstemmig werd goedgekeurd.

Op 6 maart 1956 betuigde trouwens Mevrouw Ciselet haar eigen instemming met de aldus gewijzigde tekst. Zonder haar vorige mening uitdrukkelijk prijs te geven, doch na te hebben verklaard dat zij zich volledig aangesloten had bij de amendementen aan de oorspronkelijke tekst door de Senaatscommissie voorgesteld, legde bovendien Mevrouw Ciselet de nadruk op « la manière vraiment très prudente dont votre » Commission de la Justice a précisé les conditions » nécessaires pour qu'une femme puisse obtenir l'abré- » viation du délai de viduité ». (Senaat, Discussie, Zitting van 6 maart 1956, Parlementaire Bescheiden).

Ook zij preciseerde de thans gestelde voorwaarden : » La femme doit établir que son mari s'est trouvé dans » l'impossibilité morale de cohabiter résultant du fait » qu'au cours de la procédure en divorce ayant conduit à la dissolution du mariage, ou de la procédure » en divorce ou en séparation de corps pendante au » moment du décès du mari, elle a été autorisée judiciairement à avoir une résidence distincte. » (idem).

Ten overvloede verwijzen wij nog naar het besluit van de heer Chot, in de discussie van de Senaat een vraag van de heer Ninoul beantwoordend :

« Quel est le système prévu par la proposition de

» loi ? Il est simple : à moins que la preuve d'un rapprochement charnel soit rapportée, le délai pourra » être réduit par le Tribunal, ou même supprimé, si » les époux ont été autorisés à vivre séparément de » puis plus de trois cents jours. » (idem.)

* * *

Op 8 maart 1956 door de Senaat gestemd, werd het wetsvoorstel tot bespreking aan de Kamer der Volksvertegenwoordigers overgemaakt.

Als verslaggever trad in deze Kamer op, de heer G. Housiaux. Ook deze spreker legde de nadruk op de juiste en beperkte draagwijdte van de voorgestelde wettekst :

« Ten slotte — aldus spreker —, kan de vrouw die » rechterlijk gemachtigd is een afzonderlijke verblijf- » plaats te hebben tijdens de echtscheidingsprocedure » of de procedure tot scheiding van tafel en bed, be- » komen dat deze morele onmogelijkheid om gemeen- » schap te hebben, gelijk gesteld wordt met de physi- » sche onmogelijkheid waarvan hoger sprake is. »

(Kamer der Volksvertegenwoordigers, Parlementaire Bescheiden, verslag n° 471-2 van 12 juni 1956).

Ter zitting van 21 juni 1956 werd het door de Senaat overgemaakt wetsvoorstel ongewijzigd door de Kamer der Volksvertegenwoordigers aangenomen, niet echter zonder dat burggraaf du Bus de Warnaffe had opgemerkt :

« On dit que le juge pourra s'entourer de sérieuses » garanties avant d'accorder l'abréviation du délai. Ce » dernier peut être abrégé, quand il y a eu impossi- » bilité physique de cohabiter. Nous savons par la doc- » trine et la jurisprudence que la preuve de cette » impossibilité physique de cohabiter est relativement » facile à administrer; mais on assimile maintenant à » l'impossibilité physique, l'impossibilité morale.

» A partir du moment où nous arrivons à l'impossi- » bilité morale, on se rend compte qu'elle peut être » très relative, à telle enseigne que le juge peut être » amené à rechercher si éventuellement il n'est pas » établi, malgré cette impossibilité, qu'il y a eu réunion » des époux. » (Kamer der Volksvertegenwoordigers, Parlementaire Bescheiden, Zitting van 20 juni 1956).

* * *

Uit dit alles dient besloten te worden dat, indien weliswaar bij de aanvang van de bespreking van het wetsvoorstel door Mevrouw Ciselet op 12 mei 1954 ter wijziging van artikel 228 van het Burgerlijk Wetboek neergelegd, door deze laatste haar inzicht werd te kennen gegeven, als vertrekpunt van de termijn van weduwstaat inzake morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben, in aanmerking te nemen zowel het mislukken van de poging tot verzoening voorzien bij de artikelen 239 of 281 tot 284 van het Burgerlijk Wetboek, als het verlof door de voorzitter van de Rechtbank verleend om afzonderlijk te wonen, — deze zienswijze terloops de verdere besprekingen vóór de Senaat en vóór de Kamer der Volksvertegenwoordigers prijs gegeven werd, ten voordele van een scherper omlijnde vereiste, te weten de rechterlijke machtiging een afzonderlijke verblijfplaats te hebben.

De eis dient derhalve afgewezen te worden.

Vonnis

Gezien het verzoekschrift dd. 17 oktober 1956, aangeboden door het ambt van pleitbezorger Mr Gonthier, enz.

Gehoord

Gehoord het advies van de heer M. De Smedt, sub-stituut van de heer Procureur des Konings, in de Nederlandse taal

Aangezien vertoogster, bij vonnis van 29 mei 1956, de echtscheiding bekam ten laste van haar voormalige echtgenoot op grond van artikel 231 B.W. (grove belediging) en dat dit vonnis betekend werd aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand;

Dat zij, bij toepassing van artikel 1 van de wet van 30 juni 1956 thans verkorting vraagt van de termijn voorzien door artikel 228 B.W. (viduïteits-termijn), normaal ingaande op de datum van het vonnis, zulks om reden dat reeds van op een vroeger tijdstip van de procedure de morele onmogelijkheid om gemeenschap te hebben bewezen zou zijn;

Aangezien bedoelde morele onmogelijkheid door de nieuwe wet, in terminis, slechts voorzien wordt « als gevolg van het feit dat de vrouw in de loop van de echtscheidingsprocedure die tot de ontbinding van het huwelijk heeft geleid, rechterlijk gemachtigd is om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben » (artikel 1, alinea 4, van de wet van 30 juni 1956);

Dat vertoogster moet toegeven dat zij zulke machtiging niet bekomen noch zelfs gevraagd heeft, en dat zij zich alleen kan beroepen op het proces-verbaal van niet-verzoening (artikel 239 B.W.), dat ten haren verzoeken verleend werd op 5 mei 1955, alsook op de omstandigheid dat de echtscheiding haar uitdrukkelijk toegestaan werd wegens de voor haar « beledigende verhouding van verweerder met een andere vrouw »;

Aangezien vertoogster voorhoudt dat de uitwerking van het proces-verbaal van niet-verzoening, met het oog op de morele onmogelijkheid tot hereniging van de echtelingen, dient gelijkgesteld met de in de wet genoemde rechterlijke machtiging tot afzonderlijk verblijf;

Dat deze gelijkstelling ook voorgestaan wordt door zekere recente rechtsleer die, tot staving van deze zienswijze, beweert dat hier analogisch dezelfde oplossing dient aangenomen als ter zake ontkenning van vaderschap bij wijze van enkele verklaring; dat met het oog op de toepassing van artikel 313, alinea 2, B.W. de quasi unanieme rechtsleer en rechtspraak inderdaad het proces-verbaal van niet-verzoening en de machtiging tot afzonderlijk verblijf op dezelfde lijn stellen, alhoewel dat dit wetsartikel alleen het laatstgenoemd procedurerestuk in terminis vermeldt (zie R. Jacobs, Termijnen van hertrouw, in R.W., 20e jg., n° 2, 23 september 1956, kol. 59-60);

Dat zekere recente rechtspraak aanvaardt, dat de verkorting van termijn mag toegestaan worden indien uit de voorgebrachte procedure- en overtuigingsstukken en uit de verklaringen van partijen de morele onmogelijkheid tot gemeenschap voldoende blijkt;

Dat de Franse jurisprudentie, bij gebrek aan machtiging tot afzonderlijk verblijf, de aanvangsdatum van de viduïteitstermijn ziet in de datum van het eerste interlocutoir vonnis of vonnis ten gronde dat in de loop van de echtscheidingsprocedure geveld werd (De Page, dl I, n° 616, blz. 670);

Aangezien dus, op het eerste zicht, de stelling van vertoogster steun vindt;

Aangezien, ten overstaan van een probleem dat zo ten volle van openbare orde is, de heer Procureur des Konings echter terecht overging tot een grondige analyse van de voorbereidende werken van de wet van 30 juni 1956, vermits een nieuwe wet in de eerste plaats geïnterpreteerd hoeft te worden in de zin zoals ze door de wetgever bedoeld werd, en slechts onder-

geschikt door de strekkingen van de rechtspraak en van de rechtsleer;

Aangezien senator mevrouw Ciselet in haar wetsvoorstel uitdrukkelijk aannam en voorzag dat, met het oog op de verkorting van de termijn tot herhuwen, het proces-verbaal van niet-verzoening in de echtscheidingsprocedure diende gelijkgesteld met de rechterlijke machtiging tot afzonderlijk verblijf. (« Dit is ook de reden waarom wij voorstellen die verschijning — in verzoening — naast de beschikking tot gescheiden verblijf, die slechts genomen wordt wanneer één van de pleiters erom verzoekt, als vertrekpunt van de termijn van weduwstaat te nemen » (zie: Senaat, buiteng. zitting 1954, vergadering 12 mei 1954, wetsvoorstel n° 14, toelating, kapitel IV);

Aangezien bedoelde gelijkstelling van de twee akten van rechtspleging echter duidelijk wegviel in de verdere loop van de parlementaire werkzaamheden, die integendeel gekenmerkt waren door een toenemende bezorgdheid om de mogelijkheid van verkorting van termijn tot herhuwen te beperken tot zekere welbepaalde gevallen, waaronder de eenvoudige niet-verzoening der echtelieden niet meer voorkomt;

Dat die bekommernis uitdrukkelijk te lezen staat in het verslag van de rapporteur, de heer senator Chot, en dat mevrouw Ciselet zelf, toen zij op 6 maart 1956 het woord nam om haar wetsvoorstel te verdedigen, de nadruk legde op de voorzichtige wijze waarop de commissie de noodzakelijke voorwaarden tot verkorting had gepreciseerd, er bijvoegende: « La femme doit établir que son mari s'est trouvé dans l'impossibilité morale de cohabiter, résultant du fait qu'en cours de la procédure en divorce... elle a été autorisée judiciairement à avoir une résidence distincte », waaruit blijkt dat spreekster geen gewag meer maakte van de tweede mogelijkheid die oorspronkelijk voorzien was geweest;

Aangezien de aldus geamendeerde en beperkend toegelichte tekst achtereenvolgens zonder wijziging aangenomen werd door de Senaatscommissie, de Senaat en de Kamer van Volksvertegenwoordigers; alwaar de heer Housiaux zich in dezelfde zin uitliet;

Aangezien derhalve, wanneer duidelijk blijkt dat de wetgever bewust de mogelijkheid van verkorting van termijn beperkt heeft tot de uitdrukkelijk genoemde gevallen, het de rechter niet toekomt een extensieve interpretatie aan bedoelde wet te geven, op grond van de enige overweging dat zulks met de evolutie der rechtsleer en der rechtspraak zou overeenstemmen, vooral niet wanneer bedoelde evolutie reeds onder ogen genomen werd door de promotrice van het wetsvoorstel, die er niet in slaagde haar zienswijze te doen bijtreden door de wetgever;

Dat het vertoog derhalve dient afgewezen te worden, enz.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 25 juni 1956.

Voorzitter : M. C. Van den Berghe.

Referendaris : M. G. Beckers.

Advocaten : Mrs. E. Ooms, A. Debergh en
A. Le Paige, loco Mr J. Van Ryn.

1. Naamloze vennootschapp. — Algemene vergadering. — Verzet tegen deelneming van een vennoot aan de vergadering en de stemming. — Feitelijke. — Bevoegdheid voorzitter zetelende in kortgeding.
2. Naamloze vennootschap. — Algemene vergadering. — Betwisting omtrent het recht van een vennoot om er aan deel te nemen en te stemmen. — Bestaand en actueel geschil. — Recht van de vennoot om het in rechte te doen beslechten. — Draagwijdte van de rechterlijke beslissing : samenstelling der algemene vergadering en deelneming aan beraadslaging en stemming. — Vennootschap die verzet van een derde tot het hare maakt. — Geen inzakeroeping van derde.
3. Naamloze vennootschap. — Algemene vergadering. — Artikel 79 samengeschakelde wet op de handelsvennootschappen. — Verdaging door de raad van beheer. — Draagwijdte.
4. Naamloze vennootschap. — Voorzitterschap der algemene vergadering. — Vordering in vervanging van voorzitter door sekweste. — Ongegrondheid.

1. *Zodra de bezitter van aandelen, stemrecht bezittend op de algemene vergadering van een naamloze vennootschap, zich door de vennootschap het recht ontzegd ziet bewust stemrecht uit te oefenen, niettegenstaande hij alle vormen door de wet en de statuten voorgeschreven voor de uitoefening ervan naleefde, is hij slachtoffer van een loutere feitelijke. Hij heeft het recht zich hiertegen te voorzien bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel, zettende in kortgeding, die bevoegd is om kennis te nemen van alle geschillen die voortspruiten uit het verzet van de vennootschap tegen de deelneming van een vennoot aan de algemene vergaderingen en de stemmingen.*

2. *Wanneer het recht van een vennoot om aan de algemene vergadering van de naamloze vennootschap deel te nemen en er te stemmen betwist wordt, hetzij door de vennootschap, hetzij door derden (al dan niet vennoten) is er een effectief bestaand actueel geschil, ook indien de vennootschap zelf, na het recht van een aandeelhouder op deelneming aan de algemene vergadering en aan de stemming te hebben ontkend en in rechte te zijn gedagvaard, zich er toe beperkt voor de rechtbank te verklaren geen stelling te zullen innemen in het desbetreffende geschil.*

Ook in dergelijk geval blijft de vordering van de vennoot wiens rechten miskend worden, ontvankelijk en de voorzitter der rechtbank van koophandel, zettende in kortgeding, blijft bevoegd om het geschil te beslechten en om te bevelen niet alleen dat de vennoot van de algemene vergadering zal deel uitmaken, doch tevens aan de beraadslagingen en stemmingen van dezelfde zal deelnemen.

Wanneer de vennootschap het verzet van een derde tot het hare maakt dient deze laatste niet in zake geroepen te worden.

3. *Het recht, verleend aan de raad van beheer door artikel 79, al. 2, van het K. B. dd. 30 november 1935 tot samenschakeling van de wetten op de handels-*

vennootschappen om, staande de zitting, de algemene vergadering op drie weken uit te stellen strekt zich niet verder uit dan tot die punten van de dagorde die betrekking hebben op de goedkeuring van de balans en van de winst- en verliesrekening. In bewuste wetsbeschikking kan de raad van beheer derhalve niet het recht putten om ook eigenmachtig de behandeling van de andere punten van de dagorde uit te stellen.

4. *De wettelijke organen van de vennootschap kunnen in de uitoefening van hun functie niet door derden vervangen worden. Aldus is een vordering tot aanstelling van een sekweste, die het voorzitterschap van de algemene vergadering zou dienen waar te nemen, ongegrond.*

N.V. Finafrica t/ K.V. A.B.A. Congomane.

Aangezien de eis strekt :

1. Het verzet van verweerster en van haar raad van beheer tegen de deelneming van aanlegster aan de algemene vergadering der aandeelhouders van verweerster op 5 juni 1956 en alle andere in de toekomst te houden algemene vergaderingen, inzonderheid op die van 26 juni 1956, als zijnde een loutere feitelijke te horen verklaren en het bijgevolg ongeldig en onwettig te horen verklaren;

2. verweerster te horen veroordelen hier een einde aan te stellen en aanlegster toe te laten deel uit te maken van de algemene vergaderingen van gedaagde zowel van die van 26 juni 1956 als van alle volgende algemene vergaderingen, waarop die van 26 juni 1956 zou kunnen uitgesteld worden, alsmede aanlegster te laten deelnemen aan de beraadslagingen van bewuste algemene vergaderingen en aan alle stemmingen die zullen gehouden worden betreffende de verschillende punten van de dagorde;

3. een sekweste te horen benoemen, die bij gebrek aan naleving door gedaagde of door één van haar organen van het te wijzen bevelschrift het voorzitterschap van de algemene vergadering van de aandeelhouders van gedaagde waarnemen zal met opdracht het te wijzen bevelschrift door de algemene vergadering te doen uitvoeren en aanlegster toe te laten tot de algemene vergadering en tot de beraadslagingen en stemmingen van dezelfde, dit alles desgevallend met behulp van de sterke arm,

Aangezien de eis gegrond is ten minste voor wat betreft de vordering sub n^{rs} 1 en 2;

Aangezien inderdaad aanlegster als eigenares van 3399 aandelen van verweerster en met het oog op de deelneming aan beraadslagingen en stemmingen der bewuste algemene vergadering door verweerster gehouden op 5 juni 1956, alle door de wet en de statuten voorgeschreven formaliteiten tijdig vervuld heeft, ten einde aan de vergadering en stemmingen te mogen deelnemen en te dien einde haar aandelen gedeponneerd had ter zetel van verweerster en zulks door verweerster niet ontkend wordt;

Aangezien nochtans de raad van beheer van verweerster bij aangetekende brieven van 15 en 26 mei 1956 aan twee beheerders van aanlegster betekende, dat zij niet zou toelaten dat aanlegster aan de beraadslaging van de algemene vergadering op 5 juni 1956 of van iedere in de toekomst te houden algemene vergadering zou deelnemen, gezien zij geen eigenares van de 3399 aandelen zou zijn, onder voorwendsel dat aan het bestaan van aanlegster als N.V. een einde zou gekomen zijn, door de vereniging van al de aandelen van de vennootschap in handen van één enkele vennoot;

Aangezien verweerster thans toegeeft dat deze beweringen onjuist waren en niet aan de werkelijkheid beantwoorden en bijgevolg zoals trouwens door de rechtspraak aangenomen het verzet dat door een derde gedaan wordt om een andere maatschappij te beletten haar recht op stemming uit te oefenen in de algemene vergadering, een feitelijkheid is waarover de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen, zetelende in kortgeding, bevoegd is om kennis te nemen en namelijk kennis te nemen van alle betwistingen die ontstaan naar aanleiding van het feit dat een aandeelhouder zich door de vennootschap het recht ontzegd ziet deel te nemen aan de algemene vergadering of de rechten uit te oefenen waarover de aandeelhouder beschikt ter gelegenheid van de samenroeping van de algemene vergadering;

dat desaangaande zoals vermeld staat in het werk van Mr. Van Lennep « Het Kortgeding », het ongerechtigd verzet betekend door een derde tegen het stemrecht van een aandeelhouder moet als een feitelijkheid ongedaan gemaakt worden;

Aangezien bijgevolg het verzet door verweerster betekend aan aanlegster werkelijk dient bestempeld te worden als een feitelijkheid;

Aangezien verweerster thans akkoord gaat met het tweede punt van de eis van aanlegster namelijk akte vraagt dat zij onverminderd het recht van de andere belanghebbende partijen om de geldigheid te betwisten van de deelneming van aanlegster aan de algemene vergadering van verweerster en onder voorbehoud van hetgeen beslist zou worden door de gerechtelijke beslissingen die geveld zouden worden met betrekking op het bestaan van aanlegster en haar eigendomsrecht op de aandelen van de verwerende maatschappij, verweerster niet het inzicht heeft van op de algemene vergadering van 26 juni 1956 of op latere algemene vergaderingen het recht te betwisten van de aanleggende maatschappij om deel te nemen aan de algemene vergaderingen;

Aangezien bijgevolg en zoals trouwens door verweerster uitdrukkelijk erkend wordt, zij niet betwist dat aanlegster werkelijk gerechtigd is om aan deze stemmen deel te nemen, zij werkelijk een bestaan heeft als maatschappij;

Aangezien nochtans de enige betwisting die tussen partijen blijft bestaan er op neerkomt te weten of het noodzakelijk is een bevel aangaande deze betwisting uit te spreken, ofwel gezien de akteverklaring van het akkoord van verweerster met de vordering sub n° 2 van aanlegster de eis van aanlegster dient afgewezen te worden bij gemis aan voorwerp;

Aangezien dienaangaande verweerster thans ontkent het inzicht te hebben gehad zich tegen de deelneming van aanlegster aan de beraadslagingen en stemmen van de vennoten van haar algemene vergadering te verzetten en zij zelfs beweert dat noch verweerster noch haar algemene vergadering, noch het bureel ervan op 5 juni 1956 enige beslissing dienaangaande genomen heeft en enige weigering aan aanlegster te kennen gaf, wat betreft haar optreden en haar stemmen op gezegde vergadering;

dat enkel en alleen gezien de belangrijke betwisting die opgerezen was tussen mevrouw Wed. Gracis enerzijds en aanlegster anderzijds, de beheerraad van verweerster het terecht of ten onrechte voorzichtigheids-halve geraadzaam achtte de vergadering bepaald op 5 juni 1956 op drie weken, namelijk op 26 juni 1956 uit te stellen, doch dat deze uitstelling geen weigering uitmaakt om aanlegster te laten deelnemen aan de bewerkingen of zelfs stemmen op de algemene

vergadering van 5 juni 1956, evenmin dat zij dezelfde houding zou aannemen op de vergadering van 26 juni 1956;

Aangezien het nochtans niet kan weerlegd worden dat op 26 juni 1956 verweerster aan aanlegster aangekend en door toedoen van de voorzitter van haar beheerraad het volgende deed betekenen:

« La Société Finafrica ne pourrait avoir de nouvelle existence légale que si les héritiers de M. Gracis faisaient apport de l'avoir de la société dissoute à une société nouvelle en soumettant cela à toutes les formalités requises pour la constitution des sociétés anonymes. Comme ce n'est pas le cas, le conseil d'administration de la société Congomane ne peut reconnaître comme régulier le dépôt des titres fait au nom de la Finafrica en vue de l'Assemblée Générale. Ce dépôt doit être considéré comme inexistant et la société Finafrica acutellement inexistante ne peut en conséquence être représentée comme propriétaire des titres Congomane »;

Aangezien bijgevolg hieruit toch wel kan afgeleid worden dat er in hoofde van verweerster een weigering bestond aanlegster aan de algemene vergadering te laten deelnemen en zij zich zou verzet hebben tegen de deelneming van aanlegster aan al de stemmen van deze algemene vergadering;

Aangezien in elk geval ten overstaan van dit besluit of minstens van de bedreiging tegenover aanlegster deze gerechtigd moet aangezien worden om zich op het gerecht te beroepen teneinde de uitoefening van haar rechten te vrijwaren en te verzekeren;

Aangezien ten andere door de algemene vergadering bepaald op 5 juni 1956 uit te stellen zonder verdere uitleg op 26 juni 1956, verweerster zelfs niet gearzeld heeft een onrechtmatigheid te begaan, gezien het uitstel van een algemene vergadering enkel gerechtvaardigd is ingevolge artikel 79 der wetten op de vennootschappen voor wat betreft de punten van de dagorde, dewelke betrekking hebben op de balans- en winst- en verliesrekening, doch niet wat betreft de andere punten van de dagorde; dat op de dagorde van de algemene vergadering van 5 juni 1956 er andere punten stonden namelijk het ontslag van twee beheerders en van één commissaris en voorziening van hun gebeurlijke vervanging, statutaire benoemingen, ontlasting van beheerders en commissarissen;

Aangezien trouwens het verzet door een derde geopperd en dewelke een maatschappij aanmaakt de uitoefening van een stemrecht te weigeren aan zekere aandeelhouders, deze voor het onmiddellijk gevaar stelt dat de uitoefening van hun rechten niet gevrijwaard is en niet kan geëerbiedigd worden alleenlijk ter wille van feiten die een gewone feitelijkheid uitmaken;

Aangezien het dan ook niet volstaat aan deze maatschappij, nadat zij eerst het recht op stemming geweigerd had of ontkend had aan zekere aandeelhouders, thans te verklaren dat zij geen houding zal aannemen betreffende de moeilijkheden die door partijen worden opgeworpen en tussen hen ontstaan zijn om te beweren dat er ten huidige dage geen bestaande en werkelijke betwisting aanwezig is tussen partijen en noch een recht dat daadwerkelijk wordt door een feitelijkheid;

Aangezien het trouwens steeds mogelijk zou zijn aan een maatschappij die eerst het recht van stemming ontkend heeft aan een aandeelhouder, naderhand tengevolge van haar persoonlijke interpretatie dit feit als een uiteindelijke hinderpaal te aanzien ten overstaan van de uitoefening van het recht op stemming;

Aangezien bijgevolg de rechten van de aanlegster

zouden miskend zijn en het bijgevolg mag gezegd worden dat er thans tussen partijen een bestaande en werkelijke moeilijkheid is betreffende een recht dat slechts zal kunnen later uitgeoefend worden ingevolge de formaliteiten welke thans vervuld werden en dat vanaf heden aan aanlegster verworven is;

Aangezien bijgevolg de aandeelhouder waarvan het recht op stemming betwist wordt door de maatschappij ontvankelijk is een bevel aan te vragen die deze betwisting zal beslechten, betwisting die enkel zal slaan op het nazicht van zijn stemmingsrecht zoals deze begrepen is door de wet en de statuten der maatschappij en die deze maatschappij de eerste moet zijn als plicht te hebben ze in acht te nemen en niet te miskennen, beslechting niet alleenlijk ten overstaan van de algemene vergadering der maatschappij, maar ook ten opzichte van de werkelijke uitoefening van dit recht;

Aangezien bijgevolg het noodzakelijk is een bevel uit te spreken nopens de betwisting bestaande tussen partijen;

Aangezien tenslotte verweerster ten onrechte opwerpt dat de eis in hoofddeel onontvankelijk zou zijn, doordat aanlegster verzuimd zou hebben mevrouw Gracis in zake te roepen, terwijl alleen tussen de dame Gracis een geschil zou bestaan;

Aangezien nochtans het verzet van mevrouw Wed. Gracis geen enkel nadeel aan aanlegster zou kunnen berokkenen, zolang verweerster daaraan geen gevolg zou gegeven hebben en zich niet tegen de uitoefening van aanlegster van haar rechten als vennoot zou verzet hebben;

Aangezien ten andere het verweerster is en niet mevrouw Wed. Gracis of iemand anders die de verplichting heeft aanlegster toe te laten haar rechten als vennoot en aandeelhoudster van verweerster uit te oefenen;

Aangezien uiteindelijk de vordering sub n° 3 strekkende tot benoeming van een sekwester teneinde de vergadering van 26 juni 1956 of de volgende vergadering voor te zetelen, ongegrond is, want strijdig met de wet;

dat inderdaad noch de wet, noch de rechtsleer, noch de rechtspraak de mogelijkheid voorzien om de wettelijke organen van de maatschappij door derden te doen vervangen en dat het alleen onder de verantwoordelijkheid kan zijn van het door verweerster gekozen bureau dat de algemene vergadering van 26 juni 1956 zal kunnen beraadslagen en beslissen;

Om deze redenen,

Melding makend dat de beschikkingen van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 in acht genomen werden; Alle andere en verdere besluiten verwerpende;

Wij, C. Van den Berghe, alleenzetelend rechter, in de rechtbank van koophandel te Antwerpen, zetelend in kortgeding, in vervanging van de heren voorzitter en ondervoorzitter, belet, bijgestaan door Georges Beckers, eerste adjunct-referendaris dezer rechtbank, verklaren de eis ontvankelijk en gegrond, voor wat betreft de punten 1 en 2 en ongegrond voor wat betreft het punt 3;

Verlenen akte aan verweerster dat zij, onverminderd het recht van de andere belanghebbende partijen om de geldigheid te betwisten van de deelneming van aanlegster aan de algemene vergadering van de verwerende maatschappij, en onder voorbehoud van hetgeen beslist zou worden door de gerechtelijke beslissingen die geveld zouden worden met betrekking op het bestaan van aanlegster en haar eigendomsrecht op de

aandelen van de verwerende maatschappij, niet het inzicht heeft van op de algemene vergadering van 26 juni 1956 of op de latere algemene vergaderingen het recht te betwisten van de aanleggende maatschappij om deel te nemen aan de algemene vergaderingen;

Bijgevolg verklaren het verzet van verweerster en van haar raad van beheer tegen de deelneming van aanlegster aan de algemene vergadering van de aandeelhouders van verweerster op 5 juni 1956 en alle andere in de toekomst te houden algemene vergaderingen, inzonderheid op deze van 26 juni 1956, als zijnde een loutere feitelijkheid en verklaren bijgevolg dit verzet ongeldig en onwettig;

Dienvolgens veroordelen verweerster hier een einde aan te stellen en veroordelen verweerster om aan aanlegster toe te laten deel uit te maken van de algemene vergadering van verweerster, zowel van die van 26 juni 1956 als van alle volgende algemene vergaderingen waarop die van 26 juni 1956 zou kunnen uitgesteld worden, alsmede veroordelen verweerster om aanlegster te laten deelnemen aan de beraadslagingen van bewuste algemene vergaderingen en alle stemmingen, die zullen gehouden worden betreffende de verschillende punten van de dagorde;

Wijzen aanlegster af van haar vraag tot benoeming van een sekwester;

Verlenen akte aan verweerster van haar begroting des gedings in ieder van zijn onderdelen;

Veroordelen verweerster tot de kosten des gedings, tot heden geraamd op 490 frank, pleidooirecht inbegrepen;

Verkaren huidig bevelschrift, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling en vóór de registratie.

NOOT : In verband met de ontvankelijkheid van de voorziening in kortgeding van de vennoot wiens recht op deelneming aan de algemene vergadering van een naamloze vennootschap wordt betwist en de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van koophandel om aan die feitelijkheid een einde te stellen, werd in dezelfde zin gevonnist door: Brussel, 31 januari 1912, Rev. Prat. Soc. 1913, n° 2.324; Rechtbank van Koophandel Brussel, kortgeding, 29 oktober 1929, Rev. Prat. Soc. 1931, n° 3.146 (met noot van P. Demeur).

De meerderheid van rechtsleer en rechtspraak aanvaardt, zoals bovenstaande beslissing, dat het recht verleend aan de raad van beheer door artikel 79, al. 2, van de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen, om, staande de zitting, de algemene vergadering op drie weken uit te stellen, zich niet verder uitstrekt dan tot die punten van de dagorde die betrekking hebben op de goedkeuring van de balans en van de winst- en verliesrekening: *Nouvelles Droit Commercial*, t. VIII, V°, *Sociétés anonymes*, n° 2.860; *R.P.D.B.*, V°, *Sociétés Anonymes*, n° 1.419; *Doc. Parl.*, 1910-1911, blz. 234; *Resteau*, t. II, n° 1.253; *Siville*, t. II, n° 1.256; *De Vos*, art. 64, n° 2 en 3; *Dembour*, n° 125; *Frédéricq*, t. II, n° 979; *Tart*, *La prorogation des assemblées générales d'actionnaires*, in *Rev. Prat. Soc.*, 1925, blz. 108, litt. B.; *Doornik*, 5 februari 1886, *J. T.* 1886, col. 410; *Kooph. Gent*, 15 december 1928, *Jur. des Flandres* 1929, blz. 117; *Rev. Soc.*, 1929, 3.004; zie contra: *Wauwermans*, n° 703; *Holbach*, *Assemblées Générales*, blz. 73; *Kooph. Brussel*, 1 juni 1911, *Jur. Comm. Brux.*, 1911, 373.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 6 maart 1956.

Voorzitter : M. Dirix.
 Rechters : Mrs Blauwaert en Maes.
 Referendaris : M. Cloquet.
 Advocaten : Mrs De Saegher en Muylaert.

Verkeer. — Geen recht op schadevergoeding wegens het buiten gebruik zijn van de beschadigde autobus.

De regelmatige concessiehouder van een officiële autobusdienst is verplicht over een reserve-autobus te beschikken, zodat de reservebus de beschadigde autobus in feite heeft vervangen en de autobus-exploitant geen onderbreking van dienst noch derving van inkomsten heeft geleden en ook geen uitgaven heeft moeten doen om de dienst te verzekeren.

De autobus-exploitant heeft derhalve geen recht op schadevergoeding wegens het gedurende enkele dagen buiten gebruik zijn van de beschadigde autobus.

P.V.B.A. Weyn t/ De Wachter.

Overwegende dat de vordering tot de betaling strekt van 15.070 fr. als bedrag van de schade die eiser beweert te hebben geleden bij een verkeersongeval waarvan hij de verantwoordelijkheid aan verweerder toeschrijft;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat hij, zoals eiser het staande houdt, verwezen werd door de Correctionele Rechtbank uit hoofde van voormeld geval;

Overwegende dat hij evenmin het bedrag betwist van de herstellingskosten die op tegenspraak werden vastgesteld op 11.570 fr. (en niet op 11.770 fr., zoals in de dagvaarding vermeld) en die reeds werden betaald;

Overwegende dat hij alleen betwist dat eiser recht zou hebben op 3.300 fr. uit hoofde van 11 dagen chômage tegen 300 fr. per dag; dat die betwisting gegrond voorkomt;

Overwegende dat verweerder terecht aanvoert dat eiser verplicht was als regelmatige concessiehouder van een officiële autobusdienst, over een reserve-autobus te beschikken, zodat waar de reserve-bus de beschadigde car in feite heeft vervangen, eiser volgens verweerder geen onderbreking van dienst noch van inkomsten heeft geleden en ook geen uitgaven heeft moeten doen om de dienst te verzekeren (Vreder. Ixelles, 24 april 1950, Bull. Ass. 1950, blz. 838; Verbr. 1 juni 1953, eod. loc. 1954, blz. 136 en onderschrift S. met aanhaling van talrijke beslissingen; Pol. Nijvel, 8 oktober 1954, eod. loc. 1955; blz. 117; Vergelijk in een geval waar de onbruikbaarheid 22 dagen duurde: Brussel, 29 januari 1954; R.W. 1953-54, col. 1344);

Overwegende dat de herstelling in onderhavig geval slechts 6 dagen moest duren en dat eiser geen tweede reservebus heeft moeten in huur nemen;

Om deze redenen,

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden;

Verklaart de vordering ontvankelijk doch niet gegrond, wijst ze dienvolgens als dusdanig van de hand.

Verwijst eiser in de kosten.

POLITIETRECHTBANK MECHELEN-ZUID

12 juli 1956.

Rechter : M. De Ridder.

Wegverker. — Overtreding van artikel 21, 1°, K. B. 31.12.53. — Inschrijvingsteken (nummerplaat) van voren gereproduceerd op plat vlak, niet geplaatst onder dezelfde voorwaarden als deze voorzien voor de nummerplaten. — Inschrijvingsteken op rechterhelft van auto geplaatst.

Artikel 21, 1°, K. B. van 31 december 1953, schrijft voor dat het inschrijvingsteken zal worden gereproduceerd van voren op elk motorvoertuig, op een niet opengewerkt plat vlak of plaat.

Deze plaat moet worden geplaatst onder dezelfde voorwaarden als de nummerplaat.

Derhalve dient het inschrijvingsteken in het midden of rechts van de wagen aangebracht te worden.

O.M. t/ V.

Aangezien betichte vervolgd wordt om te Ruisbroek, kanton Mechelen, de 6 februari 1956, als hebbende een overtreding begaan op artikel 21, 1°, K. B. dd. 31 december 1953, omdat hij een personenwagen op de openbare weg in gebruik stelde « waarvan het inschrijvingsteken van voren gereproduceerd was op een plat vlak dat niet geplaatst werd onder dezelfde voorwaarden als deze voorzien voor de nummerplaten : het inschrijvingsteken van het voertuig was op de rechterhelft geplaatst » (proces-verbaal dd. 6 februari 1956).

Gezien het proces-verbaal in zake opgesteld;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn eis;

Aangezien de betichte alhoewel regelmatig gedagvaard niet verschijnt;

Aangezien, wat betreft de nummerplaat, artikel 20 van het K. B. van 31 december 1953 voorschrijft dat deze « van achteren en in het midden van het voertuig » bevestigd wordt, en dat voor de motorvoertuigen zij ook « achteraan links van het voertuig » mag worden aangebracht;

dat m.a.w. de nummerplaat van achteren in het midden of links mag worden aangebracht, welke linkerkant van het voertuig men zal kennen door zich te plaatsen in de normale bewegingsrichting van het voertuig;

Aangezien, wat betreft het inschrijvingsteken, artikel 21 van hetzelfde K. B. luidt dat het zal worden gereproduceerd, « van voren op elk motorvoertuig, op een niet opengewerkt plat vlak of op een plaat; dit vlak en deze plaat moeten ten opzichte van de voorzijde van het voertuig geplaatst worden onder dezelfde voorwaarden als bij dit besluit ten aanzien van de nummerplaat zijn gesteld »;

dat m.a.w. het inschrijvingsteken van voren mag geplaatst worden in het midden of links;

dat echter uit de woorden « ten opzichte van de voorzijde blijkt » dat om deze linkerkant te kennen, men zich vóór de wagen moet plaatsen zodat er van de gewone opvatting links of rechts van de wagen wordt afgeweken;

dat het inschrijvingsteken dus ofwel in het midden ofwel rechts van de wagen (in de gewone betekenis) zal moeten aangebracht worden;

Aangezien het inschrijvingsteken op betichte's wagen dus op de reglementaire plaats was aangebracht;

Om deze redenen,

Gelet op de artikelen 14, 32, 34, 37 en 31 der wet van 15 juni 1935;

Gelet op de wet van 5 maart 1952;

Bij toepassing van artikelen 2 en 6 der wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door de wet van 1 augustus 1924, artikel 21, 1°, K. B. dd. 31 december 1953, 38 van het Strafwetboek; 159-162 van het wetboek van criminele rechtsvordering, waarvan de heer Voorzitter aanduiding geeft;

De Rechtbank;

Beslissende bij verstek tegenover de betichte, spreken deze vrij zonder kosten en leggen de kosten ten laste van de Staat.

NECROLOGIE

IN MEMORIAM PROF. A. KLUYSKENS

Wij delen hieronder de tekst mede van het interessant «In memoriam» dat Prof. Fernand Van Goethem, der Universiteit van Leuven, aan Prof. A. Kluyskens gewijd heeft in het weekblad «De Linie».

* * *

In de nacht van 20 op 21 december te 3.30 uur is te Gent in zijn woning overleden professor emeritus en ere-rector van de Rijksuniversiteit te Gent, Albert Kluyskens. Tot in de jongste dagen was Prof. Kluyskens blijkbaar fris gezond en zeer bedrijvig gebleven. Geen enkele ziekte liet het einde van een drukke levensbaan vermoeden. Zijn overlijden is dus onverwacht en is, naar wij vernamen, vrij plotseling geschied. Des te meer treft dit verscheiden, en bij allen, die Prof. Kluyskens hebben gekend, brengt het nieuws een zeer pijnlijke verrassing.

De overleden Professor heeft een uitzonderlijk vruchtbare en ook schitterende loopbaan gehad. Hij had het voorrecht in de verschillende etappen en facetten van zijn grote aanleg en geestelijke vermogens topprestaties te bereiken. Hij werd te Landegem geboren op 16 september 1884 en genoot zijn opleiding aan het St-Barbaracollege en aan de Universiteit te Gent. Begonnen als advocaat, bleef hij het jarenlang met gezag. Hij genoot de eer van het stafhouderschap en, zoals hij zegde, behoorde hij ten slotte tot de «prinsen van de balie».

Hij was van 1919 tot 1923 adjunct-referendaris in de Rechtbank van Koophandel te Gent, en genoot er van een voorname faam die de aandacht op hem vestigde, toen in 1923 de eerste stap moest worden gezet voor de vernederlandsing van de Gentse Universiteit.

De vernederlandsing van de Universiteit! — De huidige generatie beseft niet meer, welke hinderpalen en vooroordelen in 1923 moesten overwonnen worden om het doel te bereiken en de ontgoochelingen te vermijden. Het is ons gegeven geweest van zeer nabij deze inspanning te volgen, waarvan onze Leuvense collega Prof. Peremans terecht verklaarde dat het een heroïsche inspanning was. Vooral op het plan van de burgerlijke rechtsgeleerdheid stond de Vlaamse hoogleraar in 1923 voor een bijna onontgonnen gebied: geen literatuur, geen Nederlandse teksten, geen traditie en, wat erger was, de zeer hooghartige stugge houding van de Franstalige juristen, onder wie enkele zeer bekwame

tot de Gentse Balie behoorden, en die met leedvermaak ongetwijfeld het fiasco van de vervlaamsing afwachten.

Wij hebben nooit een hoogleraar ontmoet, die zo diep als Kluyskens bewust is geweest, niet alleen van de moeilijkheden, maar ook van het grote belang van de taak welke hem was toevertrouwd. Ook in latere jaren, kon Prof. Kluyskens er met onverholven fierheid op wijzen dat hij het beste van zijn krachten aan de vernederlandsing van de Universiteit had gewijd.

Prof. Kluyskens heeft het prestige van de jonge Vlaamse rechtsgeleerde Faculteit te Gent hooggehouden. Hij beseftte onmiddellijk dat dringend voor de nederlandstalige rechtswetenschap in België een stevig handboek nodig was, dat de Vlaamse juristen in hun praktijk zou helpen en voor wie het een onmisbaar instrument zou zijn. Iedereen weet thans dat hij dit ideaal heeft verwezenlijkt en dat zijn achtidelige *Beginselen van Burgerlijk Recht* tot de meest geraadpleegde handboeken van ons gerechtelijk leven behoren. «Wij mogen blij zijn dat wij Kluyskens hebben», verklaarde onlangs nog een van onze collega's (1).

Ter gelegenheid van zijn bevordering tot het emiraat hebben de Vlaamse advocaten, professoren en parlementairen, in aanwezigheid van twee ministers en van de Eerste-Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent, op 15 april 1956 aan het veelzijdig werk van Albert Kluyskens een gepaste hulde gebracht. Het was een grootse en indrukwekkende plichtigheid. Zij werd algemeen beschouwd als een verdiende hulde aan een leven van uitzonderlijke toewijding, onverpoosde werkracht en buitengewone begaafdheid.

Ook in Nederland wordt het werk van Prof. Kluyskens zeer gewaardeerd. Deze waardering blijkt reeds hieruit dat hij lid was van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. Hij was ook lid van de Vereniging voor de studie van het vergelijkend recht tussen België en Nederland. In het pasverschenen meesterlijk boek «Erfrecht», door Mr C. Asser (bewerkt door Prof. Mr E. M. Meijers en bijgewerkt door Mr P. W. Van der Ploeg, Tjeenk Willink, Zwolle, 1956) wordt het werk van Prof. Kluyskens op talrijke plaatsen geciteerd.

Ook als parlementslid (hij was lid van de Kamer van 1936 tot 1946, jaar waarop hij tot senator werd verkozen) heeft Prof. Kluyskens voortreffelijk werk verricht. Hij bejegende de problemen met nuchterheid, zelfs met een zeker scepticisme, en hij verdook nooit zijn bezorgdheid voor de gevolgen van een verlaging van het intellectueel peil van het Parlement. Als parlementair heeft hij invloed gehad bij de voorbereiding van belangrijke juridische teksten o.m. het Statuut van de Raad van State.

Prof. Kluyskens was een klassieke geest, geheel doordrongen van het belang van een humanistische vorming. Tijdens één onzer jongste ontmoetingen deelde hij nog zijn bezorgdheid mede over het devalueren van de juridische opleiding. Hij zag daartoe een nieuwe bedreiging in de voorstellen om aan de klassieke vorming van de toekomstige juristen een aldoor kleinere plaats toe te kennen.

Als professor was hij door zijn studenten zeer bemind. Hij had een eigenaardige wijze van doceren, welke de humor niet vreesde. Bij al zijn oud-studenten laat hij een onvergetelijke herinnering achter. Hij nam ook actief deel aan het Vlaams Rechtsgenootschap te Gent, waarvan hij veel voor de praktische opleiding van zijn studenten verwachtte, en aarzelde niet na de vergaderingen, tussen pot en pint, oude herinneringen uit zijn eigen studententijd op te halen.

Professor Kluyskens behoorde tot een Vlaamse elite, die nog te weinig talrijk is en die uitmunt door een geheel van volgende eigenschappen : naast bezorgdheid voor een keurig Nederlands kultuurleven, was er bij Prof. Kluyskens geen zweem van afkeer, noch afwendiging tegenover de Franse kultuur te bespeuren. Integendeel, hij kende de Franse kultuur zoals weinigen, en de klassieke Franse auteurs behoorden tot zijn lievelingslectuur. Maar voor Prof. Kluyskens mocht in geen geval de vernederlandsing een verlaging van het cultuurpeil betekenen; integendeel, er moest zijn : volop verhoging van peil en verrijking. Wat goed was diende behouden te blijven; alleen moet alles beter aangepast aan de normale groei en uitbouw van onze eigen vermogens. Het werk van onze betreunde collega heeft de grondslagen voor verder werk gelegd, stevig en eerlijk. Ook hij hoopte, dat op deze grondslagen de jongeren verder zouden voortbouwen.

Laten wij zijn voornaam voorbeeld van geleerde niet vergeten : zijn gezag en het prestige in de hoge mandaten, welke hij mocht vervullen, verhinderden niet dat hij steeds vriendschappelijk bleef en trouw in zijn vriendschap; zijn nuchterheid en zijn scepticisme beletten niet dat hij kon bewonderen wat bewonderenswaardig was; zijn scherpe geest drong gemakkelijk door tot de kern van de problemen, en hij kon ongeduldig zijn voor gemakzucht en bluf; zijn christelijke levenshouding is ook voorbeeldig geweest, en hij was ook hierin zakelijk, stipt, en liet zich niet gemakkelijk op slechtouwen nemen door nieuwe leuzen. Hij vertrouwde op de tijd, want hij had zin voor duurzaamheid.

Hij was een onvergetelijke vriend. Hij ruste in vrede (2).

Prof. Dr. F. VAN GOETHEM,

Hoogleraar te Leuven,

Lid van de Kon. Vlaamse Akademie.

(1) I. De Verbintenissen 1925, 5^e uitg. 1948; II. De Erfenissen 1927, 5^e uitg. 1954; III. De Schenkingen en Testamenten 1930, 5^e uitg. 1955. IV. De Contracten 1934, 2^e uitg. 1952; V. Zakenrecht 1936, 4^e uitg. 1953; VI. Voorrechten en Hypotheken, 1939, 2^e uitg. 1951; VII. Personen- en Familierecht, 1942, 2^e uitg. 1950; VIII Het Huwelijkscontract, 1945, 2^e uitg. 1950.

(2) Een volledige bibliografie van Prof. Dr. A. Kluyskens door Prof. W. Delva, verscheen in *Rechtskundig Weekblad*, 19^e Jrg., n° 30, 1956.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State, juli-augustus-september-oktober 1956 :

Rechtspraak.

Omnilegie, n° 11, november 1956 :

Wetgeving.

Advocatenblad, 15 december 1956, n° 10 :

Mr John K. M. Mathuisen : De zaak Hauptmann. — Mr J. Hollander : Zijn kosten van promotie fiscaal aftrekbaar ? — Mr O. A. C. Verpaalen. Tussen ergerenis en dankbaarheid.

Arbitrale Rechtspraak, n° 432, december 1956 :

Rechtspraak.

Journal des Tribunaux, n° 78, 15 décembre 1956 :

Maurice Verstraete : Transcription aux registres de l'état civil des jugements constitutifs, destructeurs et déclaratifs d'état. — Jurisprudence.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, n° 9, novembre 1956 :

Jules Bertens : Observations : juridictions pénales : fixation de la part contributoire des coprévenus en cas de condamnation « in solidum » envers la partie civile.

Juris Classeur Périodique, n° 52, décembre 1956 :

André Rouast : Le bout de l'oreille.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation, 43e cahier, 22 décembre 1956 :

J. Vasserot : Le calcul des émoluments dus aux avoués sur les affaires de dommages-intérêts, en cas de partage des responsabilités.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het Rechtskundig "Weekblad"